



# Vaarojen tunnistaminen ja työolojen seuranta Helsingin vankilassa

Mikko Kiiskilä, Jani Ratilainen

2021 Laurea





Laurea-ammattikorkeakoulu

## Vaarojen tunnistaminen ja työolojen seuranta Helsingin vankilassa

Mikko Kiiskilä, Jani Ratilainen  
Rikosseuraamusalan sosionomi  
Opinnäytetyö  
Kesäkuu 2021

Opinnäytetyön tavoitteena oli parantaa Helsingin vankilan asuinostojen työturvallisuutta. Työturvallisuutta parannettiin ja kehitettiin tunnistamalla asuinostojilla mahdollisia vaaran aiheuttajia ja parantamalla työolojen seuranta opinnäytetyönä valmistuneen riskienhallintatyökalun avulla. Tilaajana toimi Helsingin vankilan apulaisjohtaja Krista Künnapuu. Riskienhallintatyökalu kehitettiin asuinostojilla työskentelevien rikosseuraamusesimiesten käyttöön ja se toimii osana Helsingin vankilan jatkuvaa riskien arviointiprosessia. Riskienhallintatyökalu on lomake, joka toimii tarkastuslistana. Lomakkeen avulla tunnistetaan vaaroja ja seurataan työoloja Helsingin vankilan asuinostojilla.

Opinnäytetyön tietoperustana käytetään työturvallisuuslakia, Työturvallisuuskeskuksen julkaisemaa Riskien arviointi työpaikalla -työkirjaa ja Helsingin vankilassa käytössä olevan Turva-Arvi-sovelluksen tietoja ja tilastoja. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin POA-menetelmää ja turvallisuusauditointia. Järjestimme vankilassa neljä POA-tilaisuutta, joihin osallistui ihmisiä eri henkilöstöryhmistä. POA-menetelmällä kartoitimme mahdollisia riskejä ja turvallisuusauditoinnin avulla tunnistimme vaaroja asuinostojilla. Menetelmien avulla saatujen tietojen perusteella riskienhallintatyökalu saatettiin lomakkeen muotoon.

Opinnäytetyön tuloksen arviointi tapahtuu pitkäjänteisellä seurannalla, jonka avulla voidaan todeta vähenevätkö työtapaturmat ja sairauspoissaolot, kun asuinostojilta on poistettu vaara aiheuttavia tekijöitä. Riskienhallintatyökalun käytettävyyttä ovat arvioineet sitä testanneet rikosseuraamusesimiehet. Arvioinnin perusteella työkalu soveltuu käytettäväksi Helsingin vankilan asuinostojilla ja on myös muokattavissa toimimaan toisessa ympäristössä, esimerkiksi työtoiminnassa tai laitoksen yleisissä tiloissa. Opinnäytetyötä tehdessä kävi ilmi rikosseuraamusesimiesten selkeä koulutustarve riskienhallintaan ja työturvallisuusvastuisiin liittyvissä asioissa.

Mikko Kiiskilä & Jani Ratilainen

**Recognizing hazards and monitoring working conditions in Helsinki Prison**

Year 2021

Pages 45

---

The main objective and aim of this Bachelor's thesis was to improve occupational safety in sections in Helsinki Prison. Safety at work was increased and developed by recognising possible causes of danger and improving monitoring of the working conditions by using a risk management tool which was created in this thesis process. This assignment was commissioned by Krista Künnapuu, Assistant Director and Occupational Health and Safety Director of Helsinki Prison. The risk management tool was developed for senior criminal sanctions officials who were working in the sections as part of the continuous evaluation process of risks in Helsinki Prison. The risk management tool is a form which functions as a check list, and facilitates hazards to be recognised and working conditions monitored in Helsinki Prison sections.

The Occupational Safety and Health Act, "A Guide to Risk Management at work" published by The Centre for Occupational Safety and information and various data from Helsinki Prison's Turva-Arvi-application was used as the main source and theoretical background of this thesis. Potential Problems Analysis (PPA) and a safety audit were used as research methods. The Potential Problems Analysis (PPA) method was utilized to discover and identify possible risks. The safety audit enabled the recognition and evaluation of hazards and dangers in sections. With the information gathered, the risk management tool was made into the form.

The outcome of the thesis requires long-term assessment. The assessment will determine whether the number of occupational accidents and absences from work are reduced when danger causing issues are removed. Usability of the risk management tool was tested and rated by senior criminal sanctions officials. Based on the evaluation, the risk management tool was found to be suitable for used in Helsinki prison sections. The risk management tool could also be modified and implemented into other working environments. In addition, criminal sanctions officials need for training regarding risk management and occupational safety responsibilities became noticeable in the process of developing this risk management tool.

Keywords: occupational safety, hazard, occupational health and safety, risk management, prison

## Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Tavoitteet .....	8
3	Helsingin vankila opinnäytetyön toimintaympäristönä.....	9
4	Opinnäytetyön tietoperusta .....	11
4.1	Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä .....	12
4.2	Riskienhallinta .....	13
4.3	Työturvallisuuslaki .....	14
4.4	Riskien arviointi työpaikalla- työkirja .....	15
4.5	Potentiaalisten ongelmien analyysi.....	15
4.6	Turvallisuusauditointi.....	16
4.7	Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjaukset .....	16
4.8	Helsingin vankilan työsuojaohjelma.....	18
4.9	Turva-Arvi .....	19
5	Toiminnallinen opinnäytetyö .....	20
5.1	Ideointivaihe .....	20
5.2	Suunnitteluvaihe .....	21
5.3	Tiedonkeruu ja toteutusvaihe .....	21
5.4	Analysointivaihe .....	23
5.5	Riskienhallintatyökalun kehittäminen .....	24
5.6	Eettisyys ja luotettavuus .....	25
6	Riskienhallintatyökalu .....	25
7	Arviointi .....	<b>Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.</b>
8	Pohdinta .....	31
8.1	Opinnäytetyöprosessin ja ammatillisen toiminnan reflektointi .....	31
8.2	Kehittämistoiminnan eettisyys ja luotettavuus .....	32
8.3	Tuloksien hyödyllisyys ja kehittämissuhteet .....	33
	Lähteet.....	35
	Liitteet .....	39

## 1 Johdanto

Toiminnallinen opinnäytetyömme on kehittämistyö, jonka tavoitteena on varojen tunnistamisen avulla parantaa Helsingin vankilan työturvallisuutta. Opinnäytetyönä suunniteltiin ja toteutettiin riskienhallintatyökalu Helsingin vankilan asunto-osastojen rikosseuraamusesimiesten käyttöön. Työkalun tarkoituksena on auttaa havaitsemaan vaaroja ja riskejä asunto-osastolla. Päämääränä on työkalun avulla luoda turvallisempia työoloja, missä mahdolliset riskit ja vaaratekijät on havaittu ja saatu poistettua. Samalla työkalu toteuttaa osaltaan Työturvallisuuslain (738/2002) toisen luvun 8§ pykälää ”Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Työnantajan on myös tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyyteen.” Asuinosaistoilla rikosseuraamusesimiehet toimivat työnantajan edustajina, joten työkalua valmistettiin heidän käyttöönsä.

Työkaluksi muodostui tarkastuslista tyyppinen lomake, joka pohjautuu Helsingin vankilassa moniammatillisissa ryhmissä pidettyihin POA- menetelmällä (potentiaalisen ongelmien analyysi) saatuun materiaaliin. Lisäksi suoritimme turvallisuusauditoinnin ja käytimme teoriapohjaa työkalun tekemisen perustana. Aineistonkeruun tarkoitus oli saada tietoa, millaisia vaaroja Helsingin vankilassa ilmenee. Lopputulosta arvioitiin pilotoimalla työkalua yhdellä Helsingin vankilan osastoista. Työkalun avulla havaittuja vaaroja arvioidaan erikseen riskienarviointiprosessissa, jolloin työkalu on osa Helsingin vankilan riskienhallintaa.

Opinnäytetyön tekijät toimivat Helsingin vankilassa vartijoina ja ovat mukana Helsingin vankilan työsuojeluorganisaatioissa työsuojeluvaltuutettuna ja varatyösuojeluvaltuutettuna. Valtuutettujen aloitteesta Helsingin vankilaan hankittiin työturvallisuuskeskukselta vuonna 2018 Turva-Arvi niminen turvallisuussovellus. Valtuutetut toimivat sovelluksen pääkäyttäjinä ja vastaavat sen rakenteesta ja osastoinnista. Molemmat ovat olleet aktiivisesti mukana myös koko vankilaa koskevassa riskien arviointiprosessissa, joka alkoi vuonna 2019 ja on osittain edelleen kesken. Riskien arvioinneissa havaitsimme rikosseuraamusesimiesten puutteelliset ja toisistaan eroavat näkemykset vaaroista ja riskeistä työpaikalla sekä puutteelliset tiedot työsuojeluvastuun jakautumisesta linjaorganisaatiossa. Myös työolojen seurannassa oli huomattavaa vaihtelua osastoittain. Tämän seurauksena laitoksen työsuojelupäällikkö havahtui ongelmaan ja ehdotti asian kehittämistä opinnäytetyönä.

## 2 Tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on parantaa Helsingin vankilan työturvallisuutta ja vähentää tapaturmia sekä sairauspoissaoloja. Tavoite oli luoda riskienhallintatyökalu, jonka avulla rikosseuraamusesimies havaitsee vankilan asunto-osastoilla vaaran aiheuttajia ja työolojen puutteita. Riskienhallintatyökalun tuli olla helppokäyttöinen ja sen avulla kuukausittain suoritettavaan vaarojen tunnistamiseen tuli kulua noin tunti työaika. Opinnäytetyö on rajattu riskienhallintaprosessissa vaarojen havaitsemiseen ja työkalun avulla havaitut vaarat arvioidaan työsuojelutoimikunnan toimesta, koska yksittäisen rikosseuraamusesimiehen resurssit eivät riitä kokonaisvaltaiseen riskien arviointiin. Opinnäytetyön tarkoituksena on ainoastaan vaarojen havaitseminen ja työoloissa havaittujen epäkohtien kartoittaminen. Vaarojen ja haittojen poistamisella ja jäljelle jäävien riskien hallinnalla pyritään saamaan työpaikan ”läheltä piti” -tilanteet ja tapaturmat vähenemään. Työoloissa havaittujen puutteiden korjaamisella pystymme myös vähentämään työntekijöiden psykososiaalista kuormitusta. Riskienhallintatyökalun avulla asuinostolla työskentelevät rikosseuraamusesimiehet harjaantuvat huomaamaan vaarojen aiheuttajia ja olosuhteita sekä pystyvät puuttumaan ja estämään vaarojen ja riskien syntymisen.

Riskienhallintatyökalun käyttö on rajattu asuinostoilta. Helsingin vankilassa on asuinostojen lisäksi vankien toimintatiloja, henkilökunnan sosiaalitiloja ja henkilöstön toimisto- ja työskentelytiloja. Rajasimme riskienhallintatyökalun käytön asuinostoilta, koska silloin vastuualue ja tarkastuskohteet on selkeästi rajattu ja tarkastukseen käytetty aika pysyy kohtuullisena. Riskienhallintatyökalu on helposti muokattavissa, jos sitä halutaan käyttää esimerkiksi vankien työ- ja toimintatiloissa. Asuinostoilta työkalua käytetään henkilökunnan tiloissa ja asuinostojen yleisissä tiloissa, esimerkiksi käytävissä, portaikoissa ja kulkuväylillä. Sellin oven sisäpuoleinen alue on rajattu työkalun ulkopuolelle. Rajauksen perusteena on Helsingin vankilassa käytössä oleva sellitarkastuslomake.

Opinnäytetyönä syntynyttä työkalua testattiin yhdellä asuinostolla. Testaajana toimivat osaston molemmat rikosseuraamusesimiehet, jotka arvioivat työkalun soveltuvuutta ja käytettävyyttä. Riskienhallintaprosessin kehittämisen tulokset näkyvät pidemmällä aikajänteellä. Työkalun käyttöönoton jälkeen lähitulevaisuus näyttää, havaitaanko vaaroja, vähentyvätkö tapaturmat ja muuttuuko työympäristö turvallisemmaksi. Tapaturmien vähentyessä tapaturmista johtuvat sairauspoissaolot vähenevät ja ennen kaikkea työympäristö muuttuu turvallisemmaksi. Työkalun avulla työnantaja toteuttaa osittain työturvallisuuslain 8§, missä mainitaan, että työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, yhteisön tilaa ja toiminnan turvallisuutta.

Opinnäytetyön tekijöiden henkilökohtainen tavoite oli syventää osaamistaan työturvallisuudesta ja toimitilaturvallisuudesta. Olemme kiinnostuneita asian tutkimuksellisesta puolesta ja odotimme, millaista tietoa saimme siltä osin käyttöömmme. Henkilökohtaisena tavoitteena tekijöillä oli turvallisemmat työolot ja olla mukana niiden jatkuvassa kehittämisessä.



### 3 Helsingin vankila opinnäytetyön toimintaympäristönä

Rikosseuraamuslaitos toimii oikeusministeriön alaisuudessa, ja on yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpaneva viranomaisena. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on osaltaan ehkäistä uusintarikollisuutta ja edistää yhteiskunnan turvallisuutta. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnasta säädetään laissa. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tavoitteena on rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpano. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet vastaavat rangaistusten laillisesta ja turvallisesta täytäntöönpanosta. Rikosseuraamuslaitoksen arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, usko ihmisen mahdollisuuteen muuttua ja kasvaa sekä turvallisuus. Rikosseuraamuslaitoksen visiona on seuraamusten kautta valmentaa kohti rikoksetonta elämää- turvallisesti kohti avoimempaa täytäntöönpanoa. (Rikosseuraamuslaitos 2020.)

Rikosseuraamuslaitosta johtaa pääjohtaja Arto Kujala. Pääjohtaja johtaa Rikosseuraamuslaitosta ja vahvistaa sen strategiset linjaukset. Hän myös sopii oikeusministeriön kanssa Rikosseuraamuslaitoksen tulostavoitteet. Lisäksi pääjohtaja ratkaisee sellaiset Rikosseuraamuslaitosta koskevat asiat, joita ei ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty muun virkamiehen ratkaistavaksi. Pääjohtaja toimii myös keskushallintoyksikön päällikkönä. (Rikosseuraamuslaitos 2019.)

Rikosseuraamuslaitoksella on käytössään 26 vankilaa, joista 15 suljettua vankilaa ja 11 avovankilaa. Avolaitokseen sijoitetaan vangit, jotka soveltuvat suljettua laitosta vapaampiin oloihin. Mies- ja naisvangit sijoitellaan eri osastoille ja Vanajan vankilassa on erillinen perheosasto, missä vanki voi asua pienen lapsen kanssa. (Rikosseuraamuslaitos 2019.) Vankeuslain (767/2005) 4 luku 15 määrittää avovankilan ”Avolaitoksessa olevat vangit voivat oleskella ja liikkua vankilan tai sen osaston alueella, työpaikalla ja muussa toimintapisteessä ilman välitöntä valvontaa. Avolaitoksessa vankeja voidaan valvoa vankilan tiloihin asennettavilla, vangin haltuun annettavilla taikka vangin ylle ranteeseen, nilkkaan tai vyötärölle kiinnitettävillä teknisillä välineillä taikka tällaisten välineiden yhdistelmillä.” Avovankilaan sijoittamisessa on useita edellytyksiä, joiden tulee toteutua samanaikaisesti. Avolaitokseen sijoittumisen tulee tukea rangaistusajan suunnitelmaa ja vangin tulee soveltua avolaitoksen tai sen hyväksymään toimintaan. Vangin tulee noudattaa avolaitoksen järjestyssääntöjä. Vangin tulee sitoutua päihteettömyyteen ja sen valvontaan. Mikäli vanki rikkoo järjestyssääntöjä, syöllistyy rikokseen tai kieltäytyy osallistumasta avolaitoksen toimintaan, hänet voidaan siirtää suljettuun vankilaan. (Rikosseuraamuslaitos 2019.)

Suomen vankiloista 15 vankilaa on suljettuja laitoksia. Suljetussa vankilassa voi olla toiminnaltaan ja valvonnan tasoltaan erilaisia osastoja. Miehet ja naiset tulee asuttaa eri osastoille, samoin alle 18-vuotiaat rikoksentehtäjät, jollei heidän etunsa muuta vaadi. Suljetun vankilan perustoiminnoista ja asumisesta määrätään vankeuslaissa. Vankia ei tule sijoittaa suljetumpaan

vankilaan tai vankilan osastoon kuin vankilan järjestys, turvallisuus tai säilytysvarmuus vaatii. Vanki sijoitetaan sellaiseen suljettuun laitokseen, jossa hän voi osallistua rangaistusajan suunnitelman mukaiseen toimintaan. (Rikosseuraamus 2019.)

Helsingin vankila on Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen vankila (Esra). Etelä-Suomen rikosseuraamusaluetta johtaa aluejohtaja Katri Järvinen. Aluejohtaja johtaa ja kehittää rikosseuraamusalueen toimintaa. Aluejohtaja vastaa rikosseuraamusalueen tavoitteiden toteutumisesta sekä muista laissa ja valtioneuvoston asetuksessa säädettyjen ja työjärjestyksessä määrättyjen tehtävien hoitamisesta asianmukaisella tavalla. (Rikosseuraamuslaitos 2019.)

Helsingin vankila on sekä vankipaikoiltaan että -virtaamaltaan Suomen suurin vankila. Helsingin vankilan johtajana toimii Eeva Säisä. Johtajan tehtävänä on johtaa ja kehittää toimintaa Helsingin vankilassa. Johtaja tekee päätökset, jotka kuuluvat hänen toimivaltaansa. Johtajan apuna toimii kolme apulaisjohtajaa, turvallisuudesta vastaava, toiminnoista vastaava ja henkilöstöasioista vastaava apulaisjohtaja. Heidän alaisiaan ovat rikosseuraamusmiehet, jotka toimivat ohjauksen ja valvonnan esimiestehtävissä käyttäen vankeuslain mukaista toimivaltaa. (Rikosseuraamuslaitos 2019.)

Helsingin vankila on vuonna 1881 käyttöön otettu suljettu vankila, jolloin marraskuun 10. päivänä otettiin käyttöön Helsingin viereinen kuritushuone. Senaatti on perustanut kuritushuoneen 1874, rakennustyöt on aloitettu 1875. Helsingin viereinen kuritushuone on aloittanut toimintansa sen ensimmäisen osan valmistuttua 1881. Myöhemmin nimi on muuttunut Helsingin keskusvankilaksi vuonna 1921 ja Helsingin vankilaksi 2001. (Levä. 2006: 8-10) Helsingin vankilan vankien ja henkilökunnan määrät ovat vaihdelleet runsaasti sen historian aikana. Syynä siihen ovat olleet erilaiset laajennustyöt ja muutokset vankeinhoidon periaatteissa. 1960-luvulla Helsingin keskusvankilassa oli vankitiloja noin 800 henkilölle ja henkilökuntaa oli 188. 1970-luvulle tultaessa vankipaikat olivat tippuneet 550:en vankimäärän vaihdeltaessa 400-600:n välillä. Alimillaan Helsingin vankilan vankiluku kävi 1990-luvulle tultaessa, mikä oli osa yleistä vankimäärän laskevaa kehitystä. Tuolloin vankimäärä kävi melkein alle kahdessa sadassa. (Rikosseuraamuslaitos 2019.) Nykyisin vankipaikkoja on 312. Henkilöstöä vankilassa on noin 175, joista suurin osa on valvontahenkilöstöä. Vankilan koulussa voi suorittaa peruskoulun tai lukion oppimäärän. Työtoimintaa on mm. opaste- ja kilpityötä, kirjapainotyötä sekä metalli- ja konepajatyötä. Kuntouttavassa toiminnassa toteutetaan päihdeohjelmia, omaehtoisen muutoksen ohjelmaa sekä muita kuntouttavia ohjelmia. (Rikosseuraamuslaitos 2019.)

Rakennustyyliältään Helsingin vankila on niin sanottu ristivankila, joita rakennettiin Suomeen Venäjän vallan aikana. Poikkeuksena muihin ristinmuotoisiin vankiloihin, Helsingin vankila muodostaa kaksi ristiä. Lisäksi vankilassa on kirkko-, kanslia- ja hallintorakennus, joka yhdistyy ristinmuotoiseen päärakennukseen. Vankilaa ympäröi 4 metriä korkea ja kilometrin pituinen kehämuuri, joka on päällystetty piikkilangalla. Koillisessa kulmassa muuria on korotettu

kymmeneen metriin näköesteellä. Vankilaympäristöä hallitsee symmetrisesti rakennettu punatiilinen linna kaksoisristin muodostavine sellisiipineen, porttirakennuksineen ja kehämuureineen. Kehämuurin ulkopuolisella vankilan alueella sijaitsee puisia ja kivisiä henkilökunnan asuinrakennuksia puistomaisessa ympäristössä. Näistä rakennuksista vanhimmat ovat peräisin päärakennusvaiheesta. Laitoksen kehittäminen ja remontointi nykyaikaisen vankeinhoidon vaatimukseen on tapahtunut historiallisen arkkitehtuurin puitteissa ja historiallisen ulkoasun säilyessä. Helsingin vankila kuuluu vankeinhoidon rakennusperinnön avainkohteisiin. (Museovirasto 2009.)

Helsingin vankilassa on viisi neljäkerroksista siipeä, A, B, C, D ja E-siivet, joissa on toimintoiltaan erilaisia osastoja. A-siivessä sijaitsevat vastaanotto-osasto, matkasellit ja tulo-osastot sekä vaikeasti sijoitettavien vankien osasto, eli niin sanottu pelkääjäosasto. A-siiven neljännessä kerroksessa on sauna ja toimintatiloja. B-osasto on luonteeltaan suljettu osasto, eli sinne sijoitetut vangit eivät osallistu vankilan toimintoihin. Eristysosestojen ja sakkovankiosastojen lisäksi siivessä on kolmessa kerroksessa kolme osastoa toimintoista vapautetuille vangeille. Lisäksi B-osaston pohjakerroksessa on vankien ruokailutila ja toimistotiloja. C-siivessä sijaitsevat toiminta- ja kuntoutusosastot. Neljälle C-osaston asuinkerrokselle ovat sijoitettuna toiminta- ja tukiosasto, nuoriso-osastot, päihitteettömät osastot sekä osasto lyhytaikaisille vangeille. Lisäksi C-siiven pohjakerroksessa sijaitsee kirjasto, sekä toiminta- ja toimistotiloja. D- ja E-siipien osastoille on sijoitettu opiskelijoiden lisäksi vankilan työtoimintaan osallistuvat vangit. Sekä D että E-siivessä on kummassakin kolme asuinkerrosta. Vankilan osastot on peruskorjattu ja niiden ulkoasu ei vastaa enää alkuperäistä vankilaa. Jokaisen osaston päädysässä on portaikko, mistä voi liikkua jokaiselle kerrokselle. Vaikka osastojen ulkoasu onkin muutettu nykyaikaisemmaksi ja nykyistä tehtävää paremmin palvelevaksi, on siellä edelleen paljon rakenteellisia vaurioita. Matalia oviaukkoja löytyy useasta kohdasta, portaikot ovat kiveä ja paikoitellen ahtaita. Ikkunoita ja oviaukkoja on osittain maan alla, mikä lisää vesivahinkojen riskiä.

Vankila-alueella on lisäksi erillisiä rakennuksia. Rakennukset toimivat lähinnä vankien työ- ja toimintapaikkoina sekä harrastetiloina. Yhdessä, välittömästi vankilan pohjoispuolella sijaitsevassa rakennuksessa ovat ruokala, sauna, kanttiini ja liikuntasali. Kulkuyhteys tähän rakennukseen on päärakennuksesta maanalaisen yhdyskäytävän, niin sanotun mustan kongin kautta. Vankila-alueen itäpuolella sijaitsee metalli- ja kilpipaja. Ruokalan pohjoispuolella ovat vuosikorjausosasto, puusepänerastas sekä ruuvipakkaamo samassa rakennuksessa.

#### 4 Opinnäytetyön tietoperusta

Opinnäytetyömme on osa riskienhallinnan kokonaisuutta. Opinnäytetyön tietoperusta tulee pääasiassa työturvallisuuslaista ja työturvallisuuskeskuksen julkaisemasta Riskien arviointi työpaikalla -työkirjasta. Lisäksi perehdyimme Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjauksiin.

Tietoa keräsimme POA- menetelmän (potentiaalisten ongelmien analyysi) avulla sekä suoritimme siitä saadun materiaalin perusteella vankilan asunto-osastoille turvallisuusauditoinnin. Käytimme apuna Helsingin vankilan työsuojelun toimintaohjelmaa. Käytettävissä olivat myös Helsingin vankilan Turva-Arvi-turvallisuussovelluksen tiedot.

#### 4.1 Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä

Opinnäytetyön keskeisin käsite on vaara. Vaara tai vaaratekijä tarkoittaa työssä esiintyvää tekijää, ominaisuutta tai ilmiötä, joka voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa työntekijän terveydelle tai turvallisuudelle. Vaara voi aiheuttaa tapaturman, onnettomuuden, ammattitaudin tai liiallista ruumiillista tai henkistä kuormittumista. Vaaralle altistuminen tarkoittaa, että työntekijä on vaaran vaikutusalueella ja on alttiina vaaran haitallisille seurauksille (Työsuojelu 2020.) Vaara ei välttämättä ole riski toiminnalle. Vaara on riski toiminnalle, vasta kun siitä tulee relevantti toiminnan kannalta, eli sillä on jokin seuraus. (Immonen, Kallio, Koskinen, Rajamäki 2013 Luku 3.)

Työolosuhteet koostuvat useasta eri osa-alueesta. Työturvallisuuslaki ja säädökset edellyttävät, että työnantaja huolehtii työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Työolosuhteisiin kuuluu mm. työympäristö, fyysinen ja psykososiaalinen kuormitus, fysikaaliset, biologiset ja kemialliset tekijät, suojaimet, epäasiallinen kohtelu ja häirintä sekä väkivallan uhka (Työsuojelu 2020.)

Psykososiaalinen kuormitus on työn sisällöstä ja järjestelyistä sekä työyhteisön sosiaalisuudesta johtuvia tekijöitä, jotka voivat kuormittaa haitallisesti työntekijää. Sopiva kuormitus työpaikalla edistää työntekijöiden terveyttä ja työkykyä. Kuormitus voi olla haitallista, jos ne on väärin mitoitettu, hallittu puutteellisesti tai kuormitus esiintyy epäsuotuissa olosuhteissa. Työnantajan tulee oma-aloitteisesti vähentää työn haitallisia kuormitustekijöitä (Työsuojelu 2020).

Riski on vaaratilanteen aiheuttamien vakavuuden ja todennäköisyyden yhdistelmä. Riski kuvaa vaaran suuruutta. Riskin suuruus arvioidaan riskien arvioinnilla, mikä on laaja-alaista ja systemaattista vaarojen tunnistamista ja niiden aiheuttamien riskien suuruuden määrittämistä. (Riskien arviointi työpaikalla työkirja 2015.) On useita tapoja luokitella riskejä. Yksi vakiintunut tapa on luokitella riskit neljään riskilajiin: strategisiin-, operatiivisiin-, taloudellisiin-, sekä vahinkoriskeihin (Immonen ym. 2013, luku 3). Opinnäytetyössämme korostuvat vahinkoriskit. Vahinkoriskejä ovat mm. työkyvyttömyyteen, alentuneeseen työkykyyn ja tapaturmiin liittyvät riskit. (Immonen ym. 2013, luku 3).

Tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa työntekijälle vamman tai sairauden. Ulkoinen tekijä on esimerkiksi kadun liukkaus, kuoppa tiessä, päälle kaatuva esine tai käteen osuva terävä esine. Ulkoinen tekijä voi olla myös happo, virus tai bakteeri. Äkillisyys tarkoittaa tapahtuman yhtäkkisyyttä ja nopeutta,

kuten kaatumista, putoamista tai törmäystä. Odottamaton tapahtuma tarkoittaa, että kyseessä on työntekijän tahdosta riippumaton tapahtuma. Jos työntekijä aiheuttaa itselleen vamman tahallisesti, kyseessä ei ole tapaturma (Tapaturmavakuutuskeskus 2020.)

Turvallisuus työpaikalla tarkoittaa varmuutta siitä, ettei mahdollisia vahinkoja esiinny. Työpaikka on turvallinen, mikäli siellä esiintyvät riskit ovat hyväksyttäviä (Riskien arviointi työpaikalla työkirja 2015.)

## 4.2 Riskienhallinta

Riskienhallinta on järjestelmällistä ja suunniteltua toimintaa, jolla työolosuhteet saadaan turvallisemmiksi. Riskien hallinta on kolmevaiheinen. Riskienhallinta jakaantuu kolmeen erilliseen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa havaitaan ja tunnistetaan vaarat ja haitat. Toisessa vaiheessa arvioidaan vaarojen merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Kolmannessa vaiheessa pyritään estämään, poistamaan tai minimoimaan riskejä.

Riskienhallinnassa tulee pyrkiä poistamaan työhön liittyvät vaarat. Tosiasiassa kaikkia vaaroja ei pystytä kokonaan poistamaan, jolloin on arvioitava jäljelle jäävän vaaran merkitys terveydelle ja turvallisuudelle, jolloin saadaan riskin suuruus, joka määritellään seurausten vakavuuden ja todennäköisyyden perusteella. Vakava seuraus ja todennäköinen tapahtuma merkitsee suurta riskiä. Opinnäytetyönä syntyneen riskienhallintatyökalun avulla pyritään tunnistamaan vaaroja asunto-osastoilla, jolloin ne voidaan joko poistaa kokonaan tai arvioida niiden merkitys työturvallisuudelle.

Jos riskiä ei pystytä poistamaan, sitä tulee pyrkiä alentamaan tasolle, jolloin työntekijä vaarantuu mahdollisemman vähän, eli riski otetaan hallintaan. Mitä suurempi riski, sitä nopeammin on aloitettava toimet sen alentamiseksi. Mikäli riski on sietämättömän suuri, työ keskeytetään siihen saakka, kunnes riski on saatu hallintaan. (Työsuojelu 2020.)

Riskejä vähennettäessä on noudattava työturvallisuuslain periaatteita. Vaarojen syntyminen estetään. Mikäli estäminen ei ole mahdollista, vaarat poistetaan. Vaaroja pyritään korvaamaan vähemmän vaarallisilla. Vaarojen poistamisessa yleisiä toimia toteutetaan ennen yksilöllisiä. Tekniikan kehittymien tulee ottaa huomioon. (Työsuojelu 2020.)

Riskienhallinta vaatii toiminnan seuraamista ja kehittämistä sekä työympäristön tarkkailua ja tiedon keräämistä. Tapaturmatilastot ja syyt antavat tietoa työympäristön tilasta. Läheltä piti-tilanteet ja niihin johtaneet syyt on selvitettävä ja olosuhteet korjattava. Jatkuvan seurannan tavoitteena on turvallisuuden pysyvä paraneminen, jolloin voidaan puhua turvallisuuden hallinnasta. Poissaolojen vähenemisen seurauksena tuottavuus ja työhyvinvointi kasvaa (Työsuojelu 2020.)

Riskienhallinta on laadullista johtamista, joten riskienhallintaa ei voi kehittää ilman ylimmän johdon sitoutumista, tukea sekä selkeää toimeksiantoa tehtävälle riskienhallintatyölle. Riskienhallinnan päämäärä on luoda prosessit ja toimintatavat johdon asettamien tavoitteiden ja hyvän hallintotavan mukaiseksi. Vastuu riskienhallinnasta on ylimmällä johdolla, mutta riskienhallinta toteutetaan operatiivisella tasolla. (Immonen ym. 2013, luku 2.)

#### 4.3 Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslain tarkoitus on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennaltaehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja (Työturvallisuuslaki 738/2002.)

Työturvallisuuslain (738/2002) toisen luvun 8§ käsitellään työnantajan yleisiä velvollisuuksia, huolehtimisvelvollisuudesta työolojen seuraamista, kehittämistä. 8§ mainitaan, että työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, yhteisön tilaa ja toiminnan turvallisuutta.

Työturvallisuuslain (738/2002) 10§ mukaan työnantajan on järjestelmällisesti selvitettävä ja tunnistettava työstä, työajoista, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä, jos niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Jos työnantajalla ei ole riittävää asiantuntemusta, on hänen käytettävä ulkopuolisia asiantuntijoita, joilla on riittävä pätevyys ja edellytykset tehtävän suorittamiseen.

Työturvallisuuslain (738/2002) 16§ mukaan työnantaja voi asettaa toisen henkilön sijaisekseen hoitamaan laissa työnantajan velvollisuudeksi annettuja tehtäviä. Työnantajan on määriteltävä sijaisensa tehtävät tarkasti ja huolehdittava siitä, että sijaisella on riittävä pätevyys ja perehdytys sekä muutenkin asianmukaiset edellytykset tehtävien hoitamiseen.

Työturvallisuuslain (738/2002) viides luku käsittää työtä ja työolosuhteita koskevia säännöksiä. Se sisältää työpaikan ja -ympäristön rakenteita koskevat säädökset, onnettomuuden ja vaaran torjunnan sekä ensiavun. Luvussa mainitaan mm. ergonomia, valaistus, siisteys, häirintä ja väkivallan uhka.

Opinnäytetyönä valmistuneen riskienhallintatyökalun avulla asunto-osaston rikosseuraamusesimiehet toteuttavat työturvallisuuslain mukanaan tuomaa velvoitetta työolojen seuraamisesta ja vaarojen ja haittojen selvittämisestä. Rikosseuraamusesimies on työturvallisuuslain määrittämä sijainen, joka hoitaa työnantajan velvollisuuksiin kuuluvia tehtäviä. Työkalun avulla rikosseuraamusesimies pyrkii tunnistamaan ja mahdollisuuksien mukaan poistamaan vaarat. Mikäli vaarojen poistaminen ei ole mahdollista, ne tulee saattaa ylemmän johdon tietoon.

#### 4.4 Riskien arviointi työpaikalla- työkirja

Riskien arviointi työpaikalla- työkirja on työturvallisuuskeskuksen julkaisema opas riskien arvioinnin tekemiseen. Työkirja perustuu 1997 Mervi Murtosen laatimaan materiaaliin. Materiaalia on päivitetty vastaamaan lainsäädännön ja työelämän vaatimuksia. Uusin versio on julkaistu 1.6.2015. (Riskien arviointi työpaikalla työkirja 2015.)

Riskien arviointi työpaikalla- työkirja on kattava opas riskien arviointien suorittamiseen. Työkirja on tarkoitettu yrityksen henkilöstön käyttöön ja oman työn riskien arvioimiseen. Työkirja käsittelee lainsäädäntöä, velvollisuuksia ja tehtäväkuvia. Työkirja neuvoo kuinka suunnitella riskien arvioinnin prosessia suunnittelun ja arvioinnin kautta riskien hallintaan. Työkirjassa käsitellään kattavasti työpaikan erilaisia vaaratekijöitä. (Riskien arviointi työpaikalla työkirja 2015.)

#### 4.5 Potentiaalisten ongelmien analyysi

POA eli potentiaalisten ongelmien analyysi on riskien tunnistamisen menetelmä, joka edellyttää avointa mieltä ja eri ammattiryhmien asiantuntemuksen hyödyntämistä. Osallistujien ajatuksia riskeistä puretaan hiljaisella aivoriihimenetelmällä. Ryhmän vetäjä antaa osallistujille avainsanoja, joista mieleen tulleita riskejä kirjataan paperille esimerkiksi kolme kappaletta. Tämän jälkeen paperi annetaan vieressä istuvalle, joka lisää paperille kirjoitettujen riskien perään omia ajatuksia ja ideoita. Jos ryhmässä on kuusi osallistujaa, pöydässä kiertää kuusi paperiarkkia kuuden ihmisen kautta. Paperien kierrätys lopetetaan, kun uusia ideoita ei enää synny. Aivoriihen tuloksena saadaan suuri määrä mahdollisia riskejä, joista analyysin vetäjä suorittaa karsinnan ja ryhmittelee tunnistetut riskit joko riskin kohteen tai tapahtumatilanteen mukaisesti (Suomen riskienhallintayhdistys 2020).

Seuraavassa aivoriihessä riskit käydään läpi analyysin vetäjän ryhmittelyn mukaisesti arvioiden samalla riskien merkittävyyttä ja toimenpidetarvetta esimerkiksi seuraavalla tavalla: Ei riskiä tai riski on merkityksettömän pieni/Riski on tällä hetkellä hallinnassa, vaikka onkin merkittävä/Riski on merkittävä ja vaatii välittömiä toimenpiteitä. Tämän arvioinnin jälkeen riskit kirjataan yhteenvetolomakkeelle ja otetaan tarkasteltavaksi ”vaatii välittömiä toimenpiteitä”-luokituksen saaneet riskit. Tärkeintä on aluksi arvioida riskin suuruutta, mikä riippuu siitä, kuinka usein tai todennäköisesti se tapahtuu ja siitä, mitä suuremmat vahingot se toteutuessaan aiheuttaa. Riskienhallinnan tärkein osa-alue ovat käytännön toimenpiteet riskien poistamiseksi, vähentämiseksi tai siirtämiseksi. Toimenpiteet kannattaa aina aloittaa suurimmista riskeistä. Yhteenvetolomakkeelle kirjataan sovitut toimenpiteet, vastuuhenkilö ja toteutusaikataulu. (Suomen riskienhallintayhdistys 2020.)

#### 4.6 Turvallisuusauditointi

Turvallisuusauditointi on puolueeton ja järjestelmällinen selvitys ja arvio esimerkiksi työpaikan tai laitoksen turvallisuustasosta. Sen avulla on tarkoitus selvittää, vastaavatko käytännön toiminta ja sen tulokset annettuja ohjeita, määräyksiä tai lakeja. Auditoinnilla voidaan myös selvittää työpaikan kehitystarpeita ja sitä kautta tunnistaa toimintaan liittyviä vaaroja ja riskejä. Auditoinnin voi suorittaa ulkopuolinen henkilö tai se voidaan tehdä niin sanottuna sisäisenä auditointina, jolloin sen suorittaa organisaation oma henkilöstö. (Koivula, O 2020.) Auditoinnin kohteena tulee olla toimipaikka, yksikkö tai prosessi. Auditointisuunnitelmassa pitää ottaa huomioon säännönmukaisuus, toiminta, aiemmat havainnot, kehittämiskohteet sekä muut mahdolliset erityistarpeet. Auditoidjalla tulee olla tarvittava koulutus tai käytännön kokemusta. (Immonen ym. 2013.Luku 3.)

#### 4.7 Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjaukset

Rikosseuraamuslaitoksen strategian mukaan turvallisuus on yksi laitoksen perusarvoista. Dynaaminen eli toiminnallinen turvallisuus perustuu strategian mukaan vangin ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaan tuntemukseen ja asiakkaan sekä henkilökunnan väliseen vuorovaikutukseen. Työnantajana Rikosseuraamuslaitos edellyttää henkilöstöltään motivoivan työotteen ja vuorovaikutuksen mahdollistavia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Myös muut turvallisuuden elementit ja niihin liittyvät lait kuten paloturvallisuus, tietoturvallisuus ja työturvallisuus ovat tärkeässä asemassa Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kannalta (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Dynaaminen turvallisuuskäsitys nähdään ajattelu- ja työskentelytapana, jossa etusijalla on vankeiden kanssa tapahtuva päivittäinen kommunikointi ja vuorovaikutus. Tämän vuorovaikutuksen kautta kyetään havaitsemaan turvallisuustason ja -tilanteen muutoksia ja sitä kautta ennakoimaan mahdollisia vaaratilanteita ja ylläpitämään laitosjärjestystä ja -turvallisuutta. (Rikosseuraamuslaitos 2020.) Hyvä vankituntemus on myös ehdoton edellytys lähityön ja esimerkiksi rangaistusajan suunnitelman toteutumisen seurannalle. Dynaaminen turvallisuus edellyttää että, työntekijä tuntee olonsa turvalliseksi tehdessään vuorovaikutustyötä. Turvallisuuden tunteen kokeminen on yksilöllistä. Työympäristön turvallisuuspuitteiden ollessa kunnossa, lähtökohdat turvalliselle ja vaikuttavalle lähityölle helpottuu.

”Turvallisuustiedolla tarkoitetaan eri lähteistä saatua informaatiota ja kokemuseräistä tietoa henkilöihin, työhön, työympäristöön ja työoloihin liittyvistä riskeistä. Turvallisuustietoa käytetään turvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi sekä rikosten estämiseksi, onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi ja vahinkojen minimoimiseksi.” (Rikosseuraamuslaitos 2015.) Tiedonhankinta on merkittävässä roolissa vankeusaikaisen rikollisuuden ehkäisemisessä ja sen tavoitteena on turvata rangaistusten täytäntöönpanoa ja tutkintavankeutta. Tehokas tiedonhankinta ja yhteistyö sekä eri viranomaisten että laitosten välillä mahdollistaa varautumisen turvallisuusuhkia aiheuttaviin tapahtumiin. Turvallisuuteen liittyvää tietoa saadaan käyttöön sekä



Rikosseuraamuslaitoksen omista että muiden viranomaisten rekistereistä. (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Viranomais- ja sidosryhmäyhteistyön pitää olla ehdottoman luottamuksellista, koordinoitua ja suunnitelmallista. Yhteistyötä tehdään monipuolisesti eri viranomaisten (esim. poliisi, syyttäjät, tuomioistuimet, sosiaalitoimi) ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Myös rikoksesta tuomitun rikoksetonta elämäntapaa tukeva lähipiiri on tärkeä yhteistyökumppani. (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Muiden viranomaisten tai sidosryhmien kanssa tehtävässä yhteistyössä Helsingin vankilan alueella noudatetaan työsuojelullisesti yhteisen työpaikan käsitettä. Yhteinen työpaikka on kyseessä, kun määräysvaltaa käyttävän työnantajan työpaikalla työskentelee muita työntekijöitä tai yrittäjiä. Työpaikalla toimivilla on velvollisuus ilmoittaa vaaroista ja haitoista sekä muista turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä, jotka kohdistuvat muiden työnantajien työntekijöihin. (Työsuojelu 2020.)

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tavoitteena on taata henkilökunnan ja rikosseuraamusasiakkaiden turvallisuus ja vähimmäisvaatimuksena on työturvallisuuslain vaatima taso. Työn tekemisen onnistuminen, työssä viihtyminen, työteho ja motivaatio ovat riippuvaisia turvallisista työolosuhteista. Epäasialliseen tai häiritsevään käyttäytymiseen ja väkivaltaan tai sen ukaan on puututtava välittömästi. (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Opinnäytetyönä valmistuneen riskienhallintatyökalun avulla pyrimme kehittämään henkilöturvallisuutta, havaitsemalla vaarojen aiheuttajia työpaikalla ja seuraamalla onko työoloissa huomautettavaa.

Toimipisteen fyysiset rakenteet ja olosuhteet eivät saa aiheuttaa vaaraa tai haittaa työntekijän tai asiakkaan terveydelle. Työnantajan on säännöllisesti seurattava ja selvitettävä työpaikan haitta- ja vaaratekijöitä ja mahdollisuuksien mukaan poistettava ne. Mikäli poistaminen ei ole mahdollista, täytyy niiden vaikutus turvallisuudelle ja terveydelle arvioida. Työnantajan täytyy myös huolehtia riittävästä ensiapuvalmiudesta ja henkilökunnan ensiaputaitojen ylläpitämisestä. (Rikosseuraamuslaitos 2015.) Riskienhallintatyökalun avulla työnantajan edustajana toimiva rikosseuraamusesimies seuraa säännöllisesti asunto-osaston oloja ja pyrkii tunnistamaan vaaroja.

Työstä aiheutuvien psykososiaalisten kuormitustekijöiden haittoja täytyy välttää tai vähentää. Työnantajalla on myös velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin, mikäli työntekijä on kuormittunut terveyttä vaarantavalla tavalla. Henkilökuntaan kohdistuva väkivalta on aina työhön ja työympäristöön liittyvä työsuojeluasia, eikä sitä voida pitää pelkkänä rikosoikeudellisena jälkiselvittelynä. Työnantajan tulee varmistaa, että traumaattisen tapahtuman jälkeen järjestetään sitä

tarvitseville tukea. Jälkihoito järjestetään työpaikan työterveyshuollon tai muun asiantuntijatahon toimesta. (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Työolojen seuranta toimii yhtenä työkaluna havaita työntekijän liiallinen psykososiaalinen kuormitus. Asunto-osastolla toimivan rikosseuraamusesimiehen velvollisuuksiin kuuluu työntekijöiden työolojen seuranta ja kuormitustekijöiden poistaminen. Psykososiaalista kuormitusta voidaan hallita samoin kuin fyysisen ympäristön vaaroja. Keskeistä on tunnistaa työhön liittyvät kuormitustekijät, jonka jälkeen kuormitustekijät arvioidaan ja toteutetaan toimet riskien vähentämiseksi. Seurannalla varmistetaan kuormitustekijöiden poistuminen tai pieneneminen. (Työsuojelu 2020.)

#### 4.8 Helsingin vankilan työsuojeluohjelma

Helsingin vankilan työsuojeluohjelma on päivitetty helmikuussa 2021. Työsuojeluohjelma sisältää kappaleet Helsingin vankilasta työpaikkana, työkykyä uhkaavien riskien hallinnasta ja henkilökunnan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Työsuojelun toimintaohjelmassa todetaan työsuojelun olevan yhteistoimintaa työnantajan ja työntekijöiden kesken, jolla pyritään vaikuttamaan turvallisuuden kaikkiin osa-alueisiin. Toimintaohjelmassa mainitaan vuoden 2021 kehittämiskohteiksi tiedottaminen, perehdytys ja epäasialliseen kohteluun puuttuminen. (Helsingin vankilan työsuojelun toimintaohjelma 2021.)

Työilmapiiri todetaan ohjelmassa hyväksi, mutta vähäininkin kiusaaminen sekä asiaton kohtelu ja käytös tuovat kuormitusta työyhteisöön. Toimintaohjelmassa mainitaan Aluehallintoviraston (AVI) selvityksestä talon henkilökunnan fyysisestä ja psykososiaalisesta turvallisuudesta 2019 syksyllä. Riskikartoitusten 2019-2020 aikana esiin nousseet loukkaantumisiin ja kaatumisiin vaikuttavat tekijät on poistettu. Myös muut työturvallisuuteen ja -suojaan liittyvät uhat vaativat jatkuvaa kartoitusta ja parantamista. (Helsingin vankilan työsuojelun toimintaohjelma 2021.)

Toimintaohjelman mukaan psyykkistä kuormitusta aiheuttavat haastava asiakastyö, vuorotyö, jatkuva valppaana olo ja vankien ennakoimaton käyttäytyminen. Henkilöstöressurssien vähyys lisää mm. aikataulupaineita, yksintyöskentelyä ja vastuunottoa tilanteista. (Helsingin vankilan työsuojelun toimintaohjelma 2021.)

Sairauspoissaolojen seuranta ja työkyvyn hallintaan liittyviä tehtäviä hoidetaan työterveyshuollon kanssa. Keskeiset tarpeet työterveystoiminnalle työturvallisuuden ja -suojaan näkökulmasta ovat:

1. Toimenpiteiden tehostaminen työkykyriskissä olevien henkilöiden osalta yhteistyössä viraston ja työterveyden ammattihenkilöiden kanssa.
2. Työhön liittyvien riskien ja kuormitustekijöiden tunnistaminen ja hallinta yhteistyössä esimiestyötä tekevien kanssa. (Helsingin vankilan työsuojelun toimintaohjelma 2021.)

Helsingin vankilan työsuojelun toimintaohjelmassa vuoden 2021 kehittämiskohteiksi on nostettu tiedottaminen, perehdytys ja epäasiallisen käytökseen puuttuminen. Riskienhallintatyökalun avulla rikosseuraamusesimiehet seuraavat työoloja asunto-osastoilla ja sen avulla pyrimme havaitsemaan ja viemään johdolle tiedoksi, mikäli työntekijä on kokenut häirintää työpaikalla. Toimintaohjelmassa mainitaan, että työturvallisuuteen liittyvät uhat vaativat jatkuvaa kartoitusta ja parantamista. Lisäksi työsuojelun toimintaohjelmassa kehittämisen kohteeksi mainitaan työhön liittyvien riskien ja kuormitustekijöiden tunnistaminen esimiestyötä tekevien kanssa. Opinnäytetyömme on osa tätä kehittämistyötä. Rikosseuraamusesimiehet havaitsevat työkalun avulla vaaroja asunto-osastoilla ja sitä kautta pyrimme tehokkaaseen riskien hallintaan ja tunnistamiseen.

#### 4.9 Turva-Arvi

Turva-Arvi on työturvallisuuskeskuksen kehittämä ja Nomis oy:n hallinnoima työkalu työturvallisuuden kehittämiseen. Turva-Arvi-työkaluperhe sisältää neljä erillistä työkalua. Riski-Arvilla kerätään tietoja ja kirjataan toimenpiteitä työpaikan turvallisuus- ja terveystilanteesta. Turvallisuusilmoitus -sovelluksella ilmoitetaan ja käsitellään turvallisuushavaintoja. Arki-Arvi opastaa työterveys- ja työturvallisuusriskien arviointiin. Turvallisuusohje avustaa laatimaan yritykselle vierailijaohjeen. (Nomis 2020.)

Helsingin vankilaan on hankittu ainoastaan turvallisuusilmoitus-sovellus. Turvallisuusilmoitus -sovelluksella kirjataan ja käsitellään työpaikan turvallisuushavaintoja. Turvallisuusilmoitus voi olla ilmoitus vaaratilanteesta, turvallisuusaloite tai esimerkki hyvästä turvallisuuskäytännöstä. Vaaratilanne on niin sanottu ”läheltä piti” -tilanne, jolloin henkilö on esimerkiksi horjautunut portaissa mutta ei ole kaatunut. (Nomis 2020.)

Sovellus on selainpohjainen ja helppokäyttöinen. Ilmoitus tehdään sähköisellä lomakkeella, johon linkki ilmoitetaan yrityksen intranetissä tai se lähetetään työntekijöille sähköpostilla. Linkkiä voi käyttää miltä tahansa internetselaimelta, joten sitä voivat käyttää myös ulkopuoliset työntekijät tai vierailijat. Ilmoitukseen voi liittää havainnosta kuvan tai videon.

Turva-Arvi sovellus otettiin käyttöön Helsingin vankilassa toukokuussa 2019. Työsuojeluvaltuutetut laativat henkilökunnalle tiedotteen, missä kerrottiin sovelluksesta ja opastettiin sen käyttämisessä. Turva-Arvi esiteltiin henkilökunnalle myös Helsingin vankilan kuukausikokouksessa ja vankilan viikkotiedotteessa on säännöllinen muistutus ja ohjeistus Turva-Arvista. Lisäksi järjestettiin erillisiä esittely- ja koulutustilaisuuksia muun muassa esimiehille, Vankiterveydenhuollon yksikölle ja kesäajan sijaisvartijoille. Esimiesten osalta pyrimme tuomaan esille ja korostamaan heidän asemaansa työnantajan edustajina sekä heidän vastuutaan työsuojeluasioissa. Kesäajan sijaisvartijoilta edellytettiin osana perehdytystä erityisen huomion kiinnittämistä työturvallisuusasioihin ja tekemään havaintojen pohjalta kaksi ilmoitusta Turva-Arviin. Heidän havaintojensa kautta saimme kokonaan uusia ja tuoreita näkökulmia

työturvallisuusasioihin. Kokemuksemme perusteella pitkään samassa toimipisteessä työskennelleiden on joskus vaikea havaita riskejä ja vaaratekijöitä, jotka ovat uuden työntekijän näkökulmasta hyvinkin ilmeisiä, vaikka yleisesti ottaen henkilökunta tuntee itse parhaiten omat työskentelyolosuhteensa.

Turva-Arvin tärkein anti Helsingin vankilan työturvallisuudelle on ollut tarjota pitkään puuttunut kanava poikkeama- ja vaaratilanneilmoituksille. Lisäksi se on toiminut erinomaisena apuvälineenä riskien arvioinnissa. Turva-Arvin avulla olemme saaneet henkilökunnan kiinnittämään huomiota työturvallisuus asioihin ja osallistumaan itse korjaustoimenpiteisiin sekä uskomaan omiin vaikutusmahdollisuuksiin. Lähitulevaisuudessa pyrimme nopeuttamaan ilmoitusten käsittelyprosessia ja lisäämään erityisesti esimiesten tietoa ja ymmärrystä työsuojelun vastuualueista.

## 5 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on tutkiva ja kehittävä. Toiminnallisen opinnäytetyön tutkivan oheen pitää nousta esiin opinnäytetyössä. Tällä tarkoitetaan, että kaikki tekeminen on pohjattu teoriaan. Mikäli työ toteutetaan parityönä, työssä laaditaan selkeä työnjako ja noudatetaan sitä. (Vilka & Airaksinen 2003, 51-56.)

Opinnäytetyössämme halusimme jakaa tehtäviä mahdollisemman tasapuolisesti. Teoriatietoa etsimme kirjastoista, työturvallisuuskeskuksen julkaisuista ja tutustumalla työturvallisuuslakiin. Aluehallintoviraston suorittama tarkastus Helsingin vankilaan 2019 antoi viitteitä siitä, mitä työturvallisuuslain kohtia Aluehallintovirasto tarkastuksissaan painottaa. Työtä toteutettiin yhdessä, jolloin saimme vietyä opinnäytetyötämme eteenpäin molempia tyydyttävällä tavalla.

### 5.1 Ideointivaihe

Vilkan ja Airaksisen (2003, 23) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön toteutus alkaa aiheen ideoinnista. On hyvä pohtia kiinnostavaa aihealuetta sen lisäksi, että aiheen tulisi olla ajankohtainen ja mahdollista toimeksiantajaa palveleva. Aivan kuten he kirjoittavat, myös tämä työ aloitettiin aiheen ideoinnista syksyllä 2019. Ideointi alkoi Helsingin vankilassa suoritetun laajan riskien arviointiprosessin myötä, missä molemmat opinnäytetyön tekijät olivat mukana. Työsuojeluvaltuutettuina koimme, että työ on ajankohtainen ja palvelee toimeksiantajaa. Idea riskienhallintatyökalun tekemiseen syntyi, kun keskustelimme, kuinka saada rikosseuraamus-esimiehiä ja asunto-osastoilla työskentelevää henkilökuntaa paremmin osallistumaan oman työpisteensä työturvallisuuden ja työolojen kehittämiseen. Opinnäytetyön aikana Rikosseuraamuslaitos käytti ulkopuolista selvityksen tekijää arvioimaan turvallisuutta vankiloissa.

Vankilavirkailijain liitto, joka ammattiliittona edustaa vankilassa työskenteleviä virkamiehiä, lähetti jäsenkyselyn, jonka aiheena oli turvallisuus.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä käytetään selvitystä sellaisen tiedon keräämiseen, jota ei voi saada kirjallisuudesta tai antamaan suuntaa päätöksiin siitä, millainen tuote tulee olemaan. Usein selvitystä käytetään silloin, kun halutaan selvittää tarpeet tuotteen toteutusta varten. Joskus vasta selvityksen avulla voidaan varmistaa toiminnallisen opinnäytetyön lopullinen muoto. (Vilkka & Airaksinen 2003, 57-62.)

Pohdimme selvityksen pohjaksi rikosseuraamusmiesten ryhmähaastattelua. Opinnäytetyömme ohjaaja kertoi meille POA- menetelmästä (potentiaalisten ongelmien analyysi), joka on ryhmätyöskentelyyn perustuva riskienkartoitusmenetelmä. Tutustuimme menetelmään ja totesimme sen sopivan tiedon keräämiseen ja selvityksen pohjaksi. Uskomme että POA antoi opinnäytetyöhömmä uusia näkökulmia, mitä emme olisi välttämättä tulleet ajatelleeksi. Päädyimme myös suorittamaan POA:sta saadun materiaalin perusteella turvallisuusauditoinnin asuinosaistoille, jotta saisimme ajantasaista tietoa asunto-osaistojen toiminnasta, kalusteista ja rakenteiden kunnosta. Turva-Arvin tilastojen ja vaarailmoitusten perusteella selvisi, millaisia vaaroja asunto-osaistoilla oli havaittu ja mihin ne olivat kohdistuneet.

## 5.2 Suunnitteluvaihe

Toiminnallisessa opinnäytetyössä toimintasuunnitelma pohditaan idean ja työn tavoitteiden tiedostamiseksi. Toimintasuunnitelman avulla tutkija selvittää, mitä tehdään, miksi tehdään ja miten tehdään. Sen laatiminen osoittaa myös aiheen olevan hyvin perusteltu ja harkittu. Toimintasuunnitelman avulla edetään johdonmukaisesti kohti työn tavoitteita. Toimintasuunnitelmaan tulee sitoutua siten, ettei aihe jatkuvasti muutu. (Vilkka & Airaksinen 2003, 26-27.)

Aihealueen ja idean täsmennyttyä toimintasuunnitelmana kirjoitettiin opinnäytetyösuunnitelma, johon kerättiin teoretietoa riskienhallinnasta ja työturvallisuudesta. Suunnitelmaan kuului oleellisena osana myös keskustelut ohjaavan opettajan kanssa. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön liitettiin myös tutkimuksellinen osuus. Tutkimusmenetelmänä käytetty POA menetelmä määriteltiin suunnitelmavaiheessa. Samoin päätimme tehdä turvallisuusauditoinnin Helsingin vankilan asunto-osaistoille ja tutkia Turva-Arvin tilastoja.

Tutkimuslupa POA- menetelmän suorittamiseen, turvallisuusauditointiin ja Turva-Arvin tilastojen käyttämiseen haettiin Helsingin vankilan johtaja Eeva Säisältä. Opinnäytetyösuunnitelma liitettiin hakemukseen.

## 5.3 Tiedonkeruu ja toteutusvaihe

Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei välttämättä tarvitse käyttää tutkimuksellisia menetelmiä, koska työn määrä voi sen vuoksi kasvaa kohtuuttomaksi opinnäytetyön laajuuteen nähden.

Tarkan ja järjestelmällisen laadullisella tutkimuksella kerätyn aineiston analysointi ei ole välttämätöntä toisin kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. Suuntaa antava tietokin on usein riittävää. Aineisto täytyy kuitenkin analysoida ja muuttaa tutkittavaan ja havainnoitavaan muotoon sekä ryhmitellä ja luokitella aineisto. Toiminnallisessa opinnäytetyössä selvityksen avulla saadaan suuntaa päätöksentekoon lopputuotteesta sekä kirjallisuudesta kerättävään lähdetietoon. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56-58, 62-63.)

Potentiaalisten ongelmien analyysi (POA) on nimensä mukaisesti työkalu mahdollisten riskien kartoitukseen. POA-menetelmä perustuu ryhmätyöskentelyyn, avainsanajoukkoihin ja aivoriiheen. POA-menetelmä on hyvä esimerkki kevyestä riskikartoitusmetodista, jota kyetään toteuttamaan toiminnan ollessa jo käynnissä. POA-menetelmän keskeinen tavoite on tärkeimpien ongelmallisten alueiden ja vaaroja aiheuttavien tekijöiden löytäminen. Aivoriihi ei tarkoita tässä pelkästään keskustelua, vaan ideointia avainsanojen kautta. Ryhmässä tunnistetaan avainsanojen avulla esimerkiksi asioita, joihin liittyviä riskejä listataan ylös. (Riskienhallintayhdistys 2020.) Avainsanajoukoksi valitsimme ihmiset, tieto, maine, omaisuus, toiminta ja ympäristö. Avainsanat ovat organisaation tärkeitä suojattavia arvoja. Yritysturvallisuustoiminnalla pyritään suojelemaan yritykselle tärkeitä arvoja. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2020.)

POA toteutettiin Helsingin vankilassa suppeassa muodossa voimassa olevien Covid-19- rajoitusten vuoksi. Rajasimme myös menetelmän käytön ensimmäiseen aivoriiheen. Järjestimme POA-tilaisuuden kahdessa esimiespalaverissa, joihin osallistui 1-2 apulaisjohtajaa ja 4-8 rikosseuraamusesi miestä ja lisäksi järjestimme kaksi viiden hengen tilaisuutta, joihin osallistui vartijoita, rikosseuraamustyöntekijöitä ja erityisohjaajia.

Osallistujat istutettiin pyöreään muotoon ja keskustelu muiden kanssa kiellettiin. Heille jaettiin A4 kokoinen paperiarkki ja kynä. Näytölle heijastettiin avainsana, jonka jälkeen osallistujia pyydettiin kirjoittamaan mitä riskejä avainsanaan kohdistuu asunto-osastolla. Jokaisen kirjoitettua paperille tiedostamansa riskit, papereita kierrätettiin, kunnes uusia riskejä ei enää syntynyt. Sen jälkeen näytölle heijastettiin seuraava avainsana ja prosessi toistettiin.

Suoritimme turvallisuusauditoinnin Helsingin vankilan asuinosaistoille POA- menetelmässä esiin-nousseiden teemojen, 2019-2020 suoritettun riskien arviointimateriaalin, Turva-Arvin ilmoitusten ja Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjausten pohjalta. Molemmat opinnäytetyöntekijät olivat olleet mukana Helsingin vankilan riskien arviointiprosessissa. Molemmat ovat lisäksi suorittaneet työturvallisuuskeskuksen vaarojen arviointi koulutuksen. Auditoinnissa käytettiin Excel pohjaista riskienarviointitaulukkoa, johon tunnistetut vaarat merkittiin. Tunnistettuja riskejä ei arvioitu auditoijien toimesta, vaan riskit arvioitiin myöhemmin työsuojelutoimikunnassa.

Opinnäytetyössämme käytimme Turva-Arvin tilastoja ja vaaratilanneilmoituksia. Turva-Arvissa vaaratilanne tarkoittaa ”läheltä piti” tilannetta. Saimme niistä esimerkkejä mitkä tekijät ja

millaiset tilanteet ovat olleet asuinosaastolla vaaran aiheuttajia, ja tilastoiden perusteella selvitimme, ovatko vaaran seuraukset kohdistuneet ihmisiin, omaisuuteen vai ympäristöön.

#### 5.4 Analysointivaihe

Yleinen syy käyttää selvitystä toiminnallisessa opinnäytetyössä on halu toteuttaa tuote, jonka tarpeita ei vielä tunneta. Selvityksen avulla voidaan varmistaa tuotteen lopullinen muoto. Analyysi toteutetaan perustason lukuina, esimerkiksi prosentteina. Tutkimusaineisto kerätään paikalla, ja analyysi toteutetaan teemojen tai luokittelun avulla (Vilkkä & Airaksinen 2003, 57.)

Potentiaalisten ongelmien analyysi (POA) -menetelmällä saadut vaarat systematisoitiin, analysoitiin ja luokiteltiin helpommin käsiteltävään muotoon tulevaa turvallisuusauditointia varten. Luokitteluna käytimme rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjauksia. POA aivoriihessä emme arvioineet ovatko aivoriihessä ilmenneet vaarat riskejä, vaan vaarat luokiteltiin Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjausten mukaisesti ja pohdimme kuinka ilmaista kyseinen vaara työkalussa. Esimerkiksi avainsanalla ihminen saimme aivoriihessä riskeinä muun muassa pandemia, virukset, veritartunta ja eritteet. Luokittelimme riskit rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjauksissa henkilöturvallisuuteen. Pohdimme, kuinka vähentää oletettua vaaraa ja päädyimme lomakkeessa tarkastuskohtaan biologiset suojaimet. (Liite 2.)

Tutkimamme Turva-Arvin tilastot olivat ajalta 1.3. 2019- 27.4.2021. Turva-Arvin ilmoitukset on jaoteltu neljään luokkaan, turvallisuusidea, havainto, vaaratilanne ja turvallisuuskierros. Turvallisuusidea on aloite tai idea turvallisuuden parantamiseksi. Havainto on turvallinen toiminta tai käytäntö. Vaaratilanne on normaalista poikkeava tai vaarallinen tilanne tai toiminta, toisin sanoen ”läheltä piti” -tilanne. Turvallisuuskierros on havainto, joka on saatu kiertelemällä työskentelytiloissa ja keskustelemalla työntekijöiden kanssa, jolloin tunnistetaan työolosuhteisiin, käytökseen ja yleiseen viihtyvyyteen vaikuttavia asioita. Ilmoituksen tekijä itse määrittää ilmoituksensa tyyppin. Kaikista ilmoituksista havainnoja oli 60 prosenttia, vaaratilanteita hieman yli viidesosa. 15 prosenttia ilmoituksista oli turvallisuusideoita ja 2 prosenttia oli luokiteltu turvallisuuskierrokseksi. (Liite 1.)

Turva-arvin turvallisuushavainnoja oli tehty tasaisesti kaikilta asuinosaastoilta, B osastolta hiukan vähemmän kuin muilta. E- osasto on ollut Turva-Arvin käyttöönoton jälkeen suurimmaksi osaksi suljettuna peruskorjauksen vuoksi. Huomionarvoista oli, ettei vankilan työtoimintapaikoista ole tehty ilmoituksia, poikkeuksena puuseppärakennus. Viidesosa havainnoista oli havainnon tekijä itse luokitellut luokkaan muu vaaran aiheuttaja. Kohtaan muu vaaran aiheuttaja, ilmoituksen tekijä voi itse luokitella vaaran, mikäli sitä ei ohjelman listauksesta löydy. Havainnoja oli itse luokiteltu muun muassa uhkaksi, sähkölaitevaaraksi ja työturvallisuuspoikkeamaksi. Noin 15 prosenttia havainnoista koski kulkuväyliä, telineitä ja tasoja. Hieman alle 15 % havainnoista liittyi järjestykseen ja siisteyteen. Havainnoista kymmenesosa liittyi työkäyttäytymiseen. Havaintojen tekijät olivat luokitelleet vaarojen vaikutukset 70 prosenttisesti ihmisille, 35

prosenttisesti omaisuuteen ja hieman alle 15 prosenttia ympäristölle. Turva-Arvisssa havainnon tekijä voi merkitä useamman kuin yhden vaaran kohteen, minkä vuoksi kokonaisprosenttiosuus nousee yli 100 %:n. (Liite 1.)

Turvallisuusauditointi asunto-osastoilla suoritettiin POA menetelmien ja Turva-Arvin tilastoihin perehtymisen jälkeen. Auditoinnissa käytimme yksinkertaista riskienarviointilomaketta, johon kirjattiin tunnistetut vaarat. Suoritimme auditoinnin kaikilla Helsingin vankilan asuinosaistoilla. POA- menetelmässä esiin nousseita vaaroja havaittiin myös osastoilla. Siisteystaso vaihteli osastoittain, kulkuväylät eivät olleet esteettömiä ja henkilökunnan toimistot olivat paikoitellen erittäin epäsiistit. Lämpötiloissa ja ilmaston toimivuudessa ilmeni eroavaisuuksia ja valaistuksen taso muuttui osastolta toiselle. Yhdellä osastolla ääni kaikui selvästi ja häiritsevästi. (Liite 3.)

2019 suoritettuna riskienarviointiprosessin takia liukuesteitä oli asennettu portaakkoihin, matalia kattoja ja korkeita kynnyksiä oli merkitty huomiovärein ja ensiapulaukut oli hankittu osastoille. Osa liukuesteistä oli kulunut ja uusimisen tarpeessa. Porraskaiteiden kunnossapitoon oli aiemmin kiinnitetty huomiota lukuisten porrastapaturmien vuoksi.

Turva-Arvisssa lähes 70 prosenttia havaituista vaaroista aiheutti seurauksia ihmisille, joten auditoinnissa pyrimme havaitsemaan työntekijöiden työturvallisuuteen kohdistuvia vaaroja. Havaintoja oli ilmoitettu tasaisesti kaikilta asuinosaistoilta, joten mikään osasto ei ollut tarkemman auditoinnin kohteena. Merkille pantavaa oli suuri vaihtelu eri osastojen välillä siisteystasossa ja kulkuväylien esteettömyydessä. Jokaisella osastolla valvontahenkilökunnan toimistot olivat lähes poikkeuksetta pölyisiä, epäjärjestyksessä ja sisälsivät paljon ylimääräistä palokuormaa. (Liite 3.)

## 5.5 Riskienhallintatyökalun kehittäminen

Riskienhallintatyökalun kehittämisessä on opinnäytetyöntekijöiden lisäksi mukana ollut työelämää ja käyttäjää edustamassa työsuojelupäällikkö Krista Künnapuu sekä B- osaston rikosseuraamusesimiehet. Heiltä saimme käytännönläheisiä ehdotuksia työkalun ominaisuuksista. Rikosseuraamusesimiehet toivoivat sen olevan helppokäyttöinen, selkeä ja kaikille asuinosaistoille soveltuva. Vaatimuksena oli, ettei sen käyttöön kuluisi liikaa työaikaa. Pohtiessamme riskienhallintatyökalun muotoa ja rakennetta työelämän tilaajan kanssa, saimme Helsingin vankilan työsuojelupäälliköltä toimeksiannon, että työkalun on oltava selkeä, helppokäyttöinen, Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjausten mukainen ja sen avulla suoritettuun seurantaan tulee kulua enintään tunti aikaa. Tällöin seurantajaksot voidaan pitää riittävän tiheinä, noin kuukauden välein suoritettavina.

Pohdimme eri vaihtoehtoja ja päädyimme Excel-pohjaiseen lomakkeeseen, jonka kehitimme tarkastuslistan muotoon. Lomakkeen pohjana tulisi olemaan Rikosseuraamuslaitoksen



turvallisuuslinjausten mukaisesti luokitellut, POA- menetelmän, Turva-Arvin ilmoitusten ja auditoinnin perusteella valikoituneet tarkastuskohteet. Riskienhallintatyökalua aloitettiin suunnittelemaan Excel-pohjaisesti. Kirjasimme lomakkeelle otsikoiksi Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjaukset ja pohdimme minkälaisia tarkistuskohteita asunto-osastolla kunkin linjauksen kohdalla on olemassa. Vertailimme tarkistuskohteita POA- menetelmällä löydettyihin vaaroihin ja auditoinnissa esiinnousseisiin haittoihin. Karsimme tarkistuskohteita olennaisiin ja niihin, jotka mahdollisesti aiheuttavat vaaraa henkilöstölle, omaisuudelle tai ympäristölle. Lomakkeeseen rikosseuraamusesimies ilmoittaa onko tarkistuskohteita kunnossa vai vaatiiko se toimenpiteitä. Korjaavat toimenpiteet kirjataan myös lomakkeelle. (Liite 4.)

## 5.6 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön tiedonhankinnan ja arvioinnin on oltava eettisesti kestävä ja toteutus suoritetaan rehellisesti ja avoimesti. Tulokset esitellään vääristelemättä. Tutkimukseen osallistuvia henkilöitä informoidaan selkeästi ja pyydetään heidän suostumuksensa tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuvat henkilöt eivät saa olla tunnistettavissa missään tutkimuksen vaiheessa ja heidän osallistumisensa on oltava vapaaehtoista. (Leino-Kilpi & Välimäki 2009, 367-368.)

Suunnitelmaseminaarin jälkeen saimme tutkimusluvan sähköpostitse Helsingin vankilan johtajalta koskien POA- menetelmää, turvallisuusauditointia ja Turva- Arvin tilastojen käyttämistä. Opinnäytetyössä käytettiin tiedonhankintaan POA- menetelmää, johon osallistuneita ei nimitetty. Turva-arvin tiedoista käytettiin vain tilastoja ja sinne ilmoituksen tehneet henkilöt jäävät tunnistamattomiksi, samoin ilmoitusten yksityiskohdat. Auditoinnissa ilmenneet vaarat ilmoitettiin osaston rikosseuraamusesimiehelle ja työsuojelupäällikölle. Työsuojelutoimikunta suoritti riskien arvioinnin auditoinnissa ilmenneisiin vaaroihin. Saatuja tuloksia ei ole manipuloitu millään tavalla.

Opinnäytetyön tekijöiden kaksoisrooli vankilan työntekijöinä ei aiheuttanut tässä tapauksessa eettisiä ristiriitoja, koska molemmat tekijät ovat osa Helsingin vankilan työsuojelutoimikuntaa ja toimivat vankilan työsuojeluvaltuutettuina, joiden toimenkuvaan kuuluu jo lähtökohtaisesti vaarojen tunnistaminen, riskien arviointi ja työolojen seuranta.

## 6 Riskienhallintatyökalu

Riskienhallintatyökalu on tarkastuslista -tyyppinen lomake. Lomake pohjautuu Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjauksiin, joiden mukaan se on myös otsikoitu. Lomakkeeseen merkitään tarkastettava asuinosa ja tarkastuksen suorittavan rikosseuraamusesimiehen nimi. Tarkastettavan kohteen perään merkitään, onko kohde tarkastettu/ok vai onko siinä huomautettavaa. Lomakkeessa on varattu tilaa vapaalle tekstille huomautuksia, muistiinpanoja ja perusteluja varten. (Liite 4.)

Rangaistusaikaisen rikollisuuden ennaltaehkäisyssä tarkastuskohteiksi valittiin havainnointi ja tiedonkulku. POA-menetelmässä tiedonkulku nousi esille riskitekijänä. Rangaistusaikaisen rikollisuuden ehkäisyssä henkilökunnan havainnot ovat avainasemassa ja lomakkeessa rikosseuraamusesimies arvioi henkilökunnan vankituntemusta ja tiedonkulkua muun henkilökunnan, esimerkiksi tarkastusryhmän välillä. (Liite 4.)

Sidosryhmäyhteistyön osalta tarkastuskohteiksi valikoituivat yhteistyön sujuvuus ja tiedonkulku, jotka nousivat esille POA-menetelmässä. Rikosseuraamusesimies arvioi oman osastonsa yhteistyön sujuvuuden ja tiedonkulun toimivuuden sidosryhmien (Vankiterveydenhuolto, erityisohjaajat, kiinteistöhuolto ym.) välillä. (Liite 4.)

POA:n tulosten perusteella henkilöturvallisuusosion tarkastuskohteiksi valikoituivat biologiset suojaimet, vankien asiaton/uhkaava käytös, työskentely ilman työparia/työtiimiä, voimankäyttö- sekä ensiapukoulutus, tapaturmailmoitus (Valtionkonttori), Turva-Arvi-ilmoitus, ilmoitus väkivallasta/ uhkauksesta tai muusta painostuksesta AB, tietoturvallisuus ja dynaaminen turvallisuus. Ihmisiin kohdistuneet turvallisuusuhat olivat sekä POA-menetelmässä että Turva-Arvin tilastoinnissa selvä enemmistö. Niissä mainittiin lukuisia kertoja vangeista johtuvat väkivallan uhka. Myös biologiset uhat olivat voimakkaasti edustettuina POA-menetelmän tuloksissa. Esille nousivat muun muassa virukset, eritteet ja veritapaturman vaarat. Koulutuksien vähyyks ja kouluttamattomat henkilöt nähtiin myös turvallisuusuhkana. Työturvallisuuslain (738/2002) 46§ mukaan työnantajan on huolehdittava työpaikoilla ensiavun järjestämisestä. Saman lain 27§ mukaan työssä, jossa on ilmeinen väkivallan uhka, työ on järjestettävä siten, että ennakoita ehkäistään väkivallan uhkaa. Työpaikalla on oltava menettelytapaohjeet väkivallan varalle. Erilaisten kaavakkeiden olemassaolo ja niihin liittyvä toimintamalli täytyy olla kaikkien tiedossa. Dynaaminen turvallisuus on vuorovaikutuksellisen työotteen käyttämisestä vankityössä. Rikosseuraamusesimies selvittää, ovatko työntekijöiden tiedot ja taidot oikealla tasolla, arvioi omien havaintojensa pohjalta, onko osaston työntekijöillä dynaamista turvallisuutta tukeva työote ja ilmoittaa tarkastusvälillä ilmenneiden uhkailujen/asiattoman käytöksen määrän. (Liite 4.) Tekninen turvallisuuden osalta tarkastuskohteiksi valikoituivat kameravalvonta, lukitusjärjestelmät, päällekkäushälyttimet ja sellipuhelinjärjestelmä. Työturvallisuuslain (738/2002) 27§ mukaan työssä, jossa on ilmeinen väkivallan uhka, työ on järjestettävä siten, että ennakoita ehkäistään väkivallan uhkaa. Työpaikalla on oltava asianmukaiset laitteet sekä mahdollisuus avun hälyttämiseen. Turvallisuusjärjestelyjen ja laitteiden toimivuus tulee tarkastaa säännöllisesti. Teknisellä turvallisuudella on suuri merkitys kaikkeen vankilaturvallisuuteen. POA-menetelmässä vaarana tuotiin esille teknisen laitteiston rikkoutuminen. Helsingin vankilassa on lukuisia ovia, jotka toimivat niin sähköllä kuin manuaalisestikin ja molempien lukitusmenetelmien toimivuus täytyy varmistaa. Päällekkäushälyttimen toiminta ja oikea käyttö on henkilöturvallisuuden kovaa ydintä. Rikosseuraamusesimies tarkastaa tai velvoittaa alaisensa tarkastamaan kohteiden toiminnan. (Liite 4.)

Toimitilaturvallisuudessa tarkastuskohteiksi valikoituivat palohälyttimien seinäpainikkeet ja -ilmaisimet, sammutuskalusto, ensisammutuskoulutus, hätäpoistumistiet, ensiaputarvikkeet, siisteys ja jätehuolto yleisissä sekä henkilökunnan tiloissa, valaistus ja tarkastustoiminta. Siisteys sekä henkilökunnan että vankien tiloissa nousi päällimmäiseksi huomioksi auditoinnissa. Siisteyteen tulee kiinnittää huomioita niin vaaroja tunnistettaessa kuin työhyvinvointia parantaessa. Tulipalon riski nostettiin POA-menetelmässä esille. Laitosolosuhteissa tapahtuvan tulipalon riskit ovat merkittävät ja niistä aiheutuvat vahingot voivat olla katastrofaaliset. Työturvallisuuslain (738/2002) mukaan työpaikoilla tulee olla selvästi merkityissä paikoissa riittävä määrä asianmukaisia ensiapuvälineitä. Rikosseuraamusesimies selvittää alaistensa koulutuksen, tarkastaa tai velvoittaa tarkastamaan kaluston ja tarvikkeet, tarkastaa henkilökunnan tilat ja yleiset tilat, valaistuksen ja hätäpoistumistiet sekä merkintöjen paikkansapitävyyden. Rikosseuraamusesimies kirjaa myös tarkastustoiminnan määrän ja arvioi sen riittävyyden. (Liite 4.)

Psykososiaalinen kuormituksen osalta tarkastettavia kohteita lomakkeessa ovat työskentely ilman työparia/tiimiä, epäasiallinen kohtelu ja häirintä, väkivallan uhka, haastavat vuorovaikutustilanteet, puutteet työvälaineissä/olosuhteissa ja tiedonkulku. Jokainen lomakkeen kohta on noussut esiin POA-menetelmässä. Työturvallisuuslain (738/2002) 5 luku pitää sisällään ergonomiaa, fyysistä, henkistä ja sosiaalista kuormittavuutta koskevia säädöksiä ja velvoitteita. 25§ pykälän mukaan, mikäli työntekijä kuormittuu terveyttä vaarantavalla tavalla työssään, on työnantajan tiedon saatuaan ryhdyttävä toimiin kuormitustekijöiden selvittämiseksi sekä vaaran välttämiseksi tai vähentämiseksi. Työturvallisuuslain 29§ käsittelee yksintyöskentelyä. Laissa sanotaan ”Työssä, jossa työntekijä työskentelee yksin ja johon siitä syystä liittyy ilmeinen haitta tai vaara hänen turvallisuudelleen tai terveydelleen, työnantajan on huolehdittava siitä, että haitta tai vaara yksin työskenneltäessä vältetään tai se on mahdollisimman vähäinen”. Vankilatyössä työntekijät kuormittuvat yksilöllisesti tehdessään työtään vankien keskuudessa, jotkut voivat kokea sen kuormittavana, toiset eivät. Rikosseuraamusesimies ilmoittaa, onko osastolla ilmennyt kyseisiin asioihin liittyvää kuormitusta ja kirjaa jatkotoimenpide-ehdotukset ja muut huomiot työsuojelupäällikölle sekä kirjaa määrärajoiksi esimerkiksi koulutusten voimassaolon umpeentumisen tai kannettavan sammutuskaluston tarkastuspäivämäärän. (Liite 4.) Välittömiä toimenpiteitä vaativat asiat on ilmoitettava viipymättä, mikäli niitä ei saada korjattua välittömästi.

## 7 Arviointi

Toiminnallisen opinnäytetyön tekemisessä tulee olla tutkiva asenne, vaikka opinnäytetyössä ei tehtäisikään selvitystä. Tutkiva asenne toiminnallisessa opinnäytetyössä tarkoittaa valintojen joukkoja, tarkastelua ja valinnan perustelua aiheen tietoperustaan nähden. Toiminnallisen opinnäytetyön arviointi on osa oppimisprosessia. Tavoitteiden saavuttaminen on tärkeintä toiminnallisen opinnäytetyön arvioinnissa. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tulee vastaan

asioita, jotka muuttavat alkuperäistä toteutussuunnitelmaa. On hyvä pohtia, miksi näin on käynyt sekä muutettiin prosessin aikana opinnäytetyön tavoitteita. Tavoitteen saavuttamisen arviointiin on oman arvioinnin tueksi hyvä kerätä palautetta kohderyhmältä (Vilkka & Airaksinen 2003, 154-158.)

Opinnäytetyön tärkeimpänä tavoitteena oli työturvallisuuden parantaminen Helsingin vankilassa. Vaarojen tunnistaminen on riskien arvioinnin tärkein vaihe. Tavoitteena on tunnistaa turvallisuuspuutteita, jotka aiheuttavat vaaraa työntekijän terveydelle tai turvallisuudelle. (Riskien arviointi työpaikalla työkirja 2015.) Työkalun avulla Helsingin vankilaan luotiin uusi toimintamalli, missä rikosseuraamusesimies säännöllisesti osana riskienhallintaprosessia havainnoi vaaroja ja seuraa työoloja sekä raportoi asiasta työsuojelupäällikölle. Uskomme uuden toimintamallin luovan turvallisempaa työkuultuuria, joka johtaa työturvallisuuden paranemiseen. Riskienhallintatyökalun avulla havaitaan vaaroja asunto-osastoilla, jolloin ne voidaan poistaa. Mikäli poistaminen ei ole mahdollista, riskienhallintaprosessin avulla tehdään toimenpiteitä, jotta vaara saataisiin hallintaan (Riskien arviointi työpaikalla työkirja 2015). Tavoitteen saavuttamisen arviointi vaatii pidemmän aikavälin seurannan. Poistettavat vaarat pääasiassa aiheuttavat haittaa työntekijälle, harvemmin niin sanotun ”läheltä piti” tilanteen ja erittäin harvoin työtaturman. Jatkuvalle seurannalle mielestämme saavutetaan etuja, mikäli haittatekijät pysytään poistamaan. Se vähentää edelleen ”läheltä piti” tilanteen todennäköisyyttä ja näin ollen vähentää työtaturman mahdollisuutta. Tulevaisuudessa tapaturmatilastojen valossa voidaan tarkemmin arvioida opinnäytetyömme vaikuttavuutta. Arvioidessamme työkalun vaikutusta työolojen seurannasta, vaikutuksia työturvallisuuteen kyetään arvioimaan pidemmällä aikavälillä sairauspoissaolotilastojen ja työhyvinvointikyselyiden avulla.

Työturvallisuuslain 8§ velvoittaa: ”Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta.” Työturvallisuuslain (738/2002) 16§ mukaan työnantaja voi asettaa toisen henkilön sijaisekseen hoitamaan laissa työnantajan velvollisuudeksi annettuja tehtäviä. Riskienhallintatyökalun avulla työnantajan edustajana asuinosaostolla toimiva rikosseuraamusesimies toteuttaa edellä mainittujen lakien henkeä ja kirjainta. Työturvallisuuslain 8738/2002) 10§ mukaan työnantajan on järjestelmällisesti selvitettävä ja tunnistettava työstä, työajoista, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät. Riskienhallintatyökalun avulla rikosseuraamusesimies pyrkii säännöllisesti havaitsemaan vaaroja asunto-osastolla. Helsingin vankilan työsuojelun toimintaohjelmassa kehittämisen kohteena mainitaan työhön liittyvien riskien ja kuormitustekijöiden tunnistaminen esimiestyötä tekevien toimesta (Helsingin vankilan työsuojeluohjelma 2021). Opinnäytetyönä syntynyt lomake toteuttaa osaltaan työsuojelun ja työturvallisuuden kehittämistä Helsingin vankilassa. Riskienhallintatyökaluksi muodostunut lomake pohjautuu Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjauksiin, joten arvioidessamme opinnäytetyötämme, voimme todeta sen vastaavan tietoperustan tavoitteisiin (Liite4).

Työkalua pilotoineet rikosseuraamusesimiehet kertoivat palautteessaan lomakkeen olleen helpokäyttöinen ja ohjeen avulla kohteiden tarkastaminen oli selkeää. Aikaa ensimmäisellä lomakkeen käyttökerralla kului huomattavasti yli tunti, johtuen henkilökunnan koulutuksien määräaikojen tarkastamisesta. Seuraavalla kerralla tarkastaminen sujui noin tunnissa, henkilökunnan koulutusten voimassaolon ollessa jo selvillä. Palautekeskustelussa rikosseuraamusesimiesten kanssa tuli esille, etteivät he välttämättä miellä joitakin lomakkeen kohtia vaaroiksi. Tämä havainto korostaa työkalun tarpeellisuutta sekä koulutuksen tarvetta, koska se konkretisoi jokapäiväisten havaintojen merkitystä vaarojen tunnistamisessa. Lomaketta testannut rikosseuraamusesimies totesi, kuinka tarkastuskierrosten tekeminen ikään kuin harjaannuttaa huomamaan mahdollisia vaaranaiheuttajia. Samainen esimies aikoi käyttää työkalua osastolla työskentelevien alaisten ja muiden työntekijöiden kanssa, jolloin he suorittaisivat tarkastuskierroksen yhdessä. Näin ollen myös työntekijät oppisivat itse havaitsemaan vaaroja ja poistamaan niitä työpisteeltään. Pohtiessamme rikosseuraamusesimiehen palautetta ja kehittämisideaa työkalun käytölle, olimme täysin samaa mieltä työntekijöiden osallistamisesta tarkastuskierrokselle. Vaikka alkuperäinen tavoite oli luoda työkalu rikosseuraamusesimiesten käyttöön, vaarojen tunnistaminen paranee, jos työntekijät aktiivisesti arkipäivässä tekevät havaintoja.

Arvioidessamme toiminnallisen opinnäytetyömme tutkimuksellista menetelmävalintaa, POA osoittautui hyväksi valinnaksi. Saimme paljon aineistoa ja näkemyksiä, jotka edustivat henkilöstöryhmittäin koko vankilaa. POA-menetelmän ongelmaksi muodostui Helsingin vankilassa voimassa olleet Covid-19 rajoitukset. Rajoitukset rajoittivat sekä henkilömääriä että eri osastoilla työskentelevien kanssakäymistä. Samoin POA menetelmä täytyi suorittaa tilassa, jossa turvavälit voitiin säilyttää.

Turva-Arvi-sovellus sisältää raportointiosan, jota käytimme työkalun suunnittelussa. Samoin tutustuimme raporttiin ennen auditointia, jolloin saimme käsityksen siitä, missä ja minkälaisia ilmoituksia asuinosaistoilta on tehty. Turva-Arvin ilmoitusten sisältöön emme puuttuneet, koska olimme saaneet tutkimusluvan ainoastaan tilastojen käyttämiseen. Turva-Arvin raportointi selkeytti auditointia ja vahvisti POA-menetelmän aineistoa vaarojen vaikutuksista. Molemmat osoittivat vaarojen vaikutuksien kohdistuvan työntekijöihin, joten riskienhallintatyökalun pääpaino on havaita ihmisiin kohdistuvia vaaroja ja vaaranaiheuttajia. (Liite 1.) Turva-Arvin raporttien tutkimisessa tuli ottaa huomioon, että ilmoitusten tekijä saa itse määrittää niin vaaran aiheuttajan kuin sen kohteenkin. Tarkempi ilmoitusten tutkiminen olisi ollut jossain määrin perusteltua.

Auditointi suoritettiin POA-menetelmän analyysin ja Turva-Arvin tilastojen tutustumisen jälkeen. Auditointi suoritettiin kaikilla asunto-osastoilla ja sen tukena oli riskien arvioinnissa käytettävä Excel -taulukko, johon havaitut riskit merkitään (Liite 3). Auditointia suorittaessamme pohdimme, kuinka valmiiksi tehty tarkistuslista helpottaa vaarojen tunnistamista. Riskit arvoitiin jälkikäteen työsuojelutoimikunnassa. Prosessi haluttiin pitää identtisenä

riskienhallintatyökalun kanssa, jolloin rikosseuraamusesimies havaitsee vaaran ja työsuojelutoimikunta pohtii, onko vaara riski ja arvioi riskin. Arvioidessamme omaa toimintaamme auditoijina, käytimme siihen mielestämme liikaa aikaa. Työelämän tilaajan reunaehto työkalulle oli sen nopeus ja helppokäyttöisyys, jolloin auditointi osastoilla olisi mielestämme pitänyt olla samansuuntainen. Huomasimme auditoijan vireystilan vaikuttavan havainnoiden tekemiseen, jolloin taukojen merkitys ja työn rajaaminen korostuu. Covid-19 rajoitusten vuoksi emme voineet tehdä auditointia osastojen henkilökunnan kanssa, vaan opinnäytetyöntekijät suorittivat sen kahdestaan. Tällöin osastolla työskentelevien näkemys jäi puuttumaan auditoinnista. Mielestämme se ei kuitenkaan merkittävästi vaikuttanut auditointiin. Usein vaaroille voi ikään kuin ”tulla sokeaksi” työskenneltyään pitkään samassa tilassa.

Arvioidessa toteutuksen aikataulua ja sen haasteita, yhteisen ajan löytyminen muodosti erittäin suuren haasteen. Opinnäytetyöntekijät työskentelevät valvontatehtävissä jaksotyöajalla Helsingin vankilassa, joten välillä oli haasteellista löytää yhteistä aikaa opinnäytetyön tekemiseen. Käytimme paljon etäyhteyssovelluksia, muun muassa Skypeä. Mielestämme onnistuimme pitämään työmme aikataulussa.

Riskienhallintatyökaluna valmistunutta Excel -pohjaista lomaketta pidämme onnistuneena. Työkalu helpottaa vaarojen tunnistamista ja auttaa ymmärtämään vaaran elementit myös arkipäivän havainnoissa. Lomake on yksinkertainen ja se pohjautuu toimeksiantajan ohjeen mukaisesti Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjauksiin. (Liite 4.) Lomake on helposti muokattavissa, mikäli havaitaan tarvetta muuttaa sen sisältöä tai lisätä uusia tarkastuskohteita. Työkalua pilotoineet asuinosa- ja rikosseuraamusesimiehet toivat esille sen kaksivaiheisuuden, lomake sisältää toimistossa tehtävän arvioinnin ja jalkautumisen osastolle. Mielestämme lomakkeen käyttäminen on sujuvaa kyseisellä mallilla. Rikosseuraamusesimies voi rauhassa pohtia työoloja ja niihin liittyviä kohtia ja sen jälkeen fyysisesti jalkautua tarkastamaan kohteita.

Lomake on vain työkalu vaarojen tunnistamiseen ja työolojen seurantaan. Lomaketta voidaan aina muokata vastaamaan juuri sitä tilaa ja niitä haittoja, mitä sillä pyritään tunnistamaan. Samoin sen ulkoasua ja rakennetta voidaan muuttaa tarkoitusta vastaavaksi. Mielestämme opinnäytetyömme onnistunein anti on olla luomassa Helsingin vankilaan uutta toimintamallia, jossa rikosseuraamusesimies työnantajan edustajana säännöllisesti tunnistaa oman vastualueensa vaaroja ja haittatekijöitä sekä pyrkii poistamaan niitä.

Omaa oppimista opinnäytetyöprosessin aikana arvioidessamme, koimme että saimme lisää syventävää osaamista riskienhallintaan. Tutustuminen eri lähteisiin ja tietoperustaan auttaa paremmin ymmärtämään riskienhallintaa ja sen merkitystä yrityksille ja siinä työskenteleville ihmisille. Palautteen saaminen opettaa kuuntelemaan ja pohtimaan sekä perustelevaan omia näkemyksiä palautteen antajalle. Tiivis työskentely niin opinnäytetyöntekijöiden välillä kuin työelämän tilaajan ja työkalua pilotoineiden esimiesten välillä opetti vuorovaikutusta ja toisen

mielipiteen arvostamista ja huomioonottamista. Covid- 19 rajoitukset opettivat ongelmanratkaisua ja luovuutta tehdä opinnäytetyötä terveysturvallisesti ja rajoitusten puitteissa. Prosessi opetti molempia niin ajankäytön suunnittelussa kuin erilaisten etäyhteyssovellusten käytössä myös keskinäisessä viestinnässä. Uskomme varsinkin oman ajankäytön suunnittelun oppimisen auttavan tulevaisuuden kehittämistehtävissä ja tukevan omaa jaksamista ja työhyvinvointia.

## 8 Pohdinta

Toiminnallisen opinnäytetyömme tuloksena syntyi Excel -pohjainen tarkastuslista, jonka avulla rikosseuraamusesimies tunnistaa vaaroja ja seuraa työoloja Helsingin vankilan asuinosaastolla. Työmme tavoite oli parantaa Helsingin vankilan työturvallisuutta riskienhallintatyökalun avulla. Pohtiessamme opinnäytetyötämme, voimme todeta, että työkalun avulla olemme luomassa uutta toimintamallia Helsingin vankilaan. Uudessa toimintamallissa Helsingin vankila työnantajana toteuttaa työturvallisuuslain 8§, missä mainitaan, että työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, yhteisön tilaa ja toiminnan turvallisuutta. Toimintamallin toteuttajat ja työkalun käyttäjät harjaantuvat tunnistamaan vaaroja sekä haittoja työoloissa ja poistamaan niitä. Muun henkilökunnan osallistaminen työkalun käyttöön harjaannuttaisi koko henkilöstöä havaitsemaan vaaroja omassa työympäristössään.

### 8.1 Opinnäytetyöprosessin ja ammatillisen toiminnan reflektointi

Opinnäytetyön tietoperusta pohjautui pääasiassa työturvallisuuslakiin ja työturvallisuuskeskuksen julkaisemaan Riskien arviointi työpaikalla -työkirjaan. Lisäksi perehdyimme riskienhallintaprosessiin ja Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjauksiin. Tietoa keräsimme POA-menettelmän (potentiaalisten ongelmien analyysi) avulla sekä Turva-Arvin tilastoista. Suoritimme niistä saadun materiaalin perusteella vankilan asunto-osastoille turvallisuusauditoinnin. Opinnäytetyön tekijät työskentelevät Helsingin vankilassa valvontatyössä sekä toimivat työsuojeluorganisaatioissa, joten työturvallisuusasioiden kehittäminen ja epäkohtiin puuttuminen on osa joka päiväistä toimenkuvaa.

Suunnitteluvaiheessa kävimme keskusteluja työsuojelupäällikön ja asuinosaastolla työskentelevän rikosseuraamusesimiehen kanssa. Yhdessä opinnäytetyötä pohtiessamme saimme selkeät raamit työkalun kehittämiseksi. Koimme, että sekä rikosseuraamusesimies että työsuojelupäällikkönä toimiva apulaisjohtaja luottivat kykyymme kehittää työkalua ja heidän tehtävänsä oli lähinnä valmiin tuotoksen arvioiminen ja palautteen antaminen.

Tiedonkerääminen suoritettiin POA-menettelmällä, Turva-Arvin tilastoihin perehtymällä sekä suorittamalla turvallisuusauditointi asuinosaastolle. Tiedonkerääminen oli opinnäytetyön työläin ja aikaa vievin vaihe. POA-menettelmän suorittaminen oli molemmille uusi kokemus ja huomaisimmekin tilaisuuksien vievän yllättävän paljon aikaa. Samoin saadun materiaalin laajuus

yllätti. Itse menetelmän vetäminen henkilökunnalle oli mielestämme mielekästä toimintaa. Tulomme käyttämään menetelmää, mikäli jatkossa tarvitsemme tietoa esimerkiksi työsuojeluasi-oista. Turva-Arvin tilastot saimme sovelluksen kautta, joka mahdollistaa erilaisten tilastojen hakemisen ja tulostamisen. Turvallisuusauditoinnin suoritimme jokaiselle asuinosa-  
stolle. Olimme molemmat olleet mukana Helsingin vankilan riskien arvioinnissa, joka suoritettiin 2019-2020. Auditoinnin suorittaminen oli mielekästä ja pääsimme tekemään havaintoja jokaisesta asuinosa-  
stosta. Koimme auditoinnin haastavaksi, mutta mielekkääksi vaihteluksi valvontatyöl-  
lemme ja saimme sen kautta mahdollisuuden tutkia omaa työympäristöämme ikään kuin ulko-  
puolisen silmin.

Analyysivaiheessa ryhmittelimme POA-menetelmän vastaukset, tutustuimme Turva-Arvin sta-  
tistiikkaan ja kävimme läpi turvallisuusauditoinnin tuloksia. Analyysissa käytimme tutkivaa  
asennetta, mikä tarkoitti ryhmittelyn valintoja, tarkasteluja ja valintojen perustelua. Analyy-  
sivaiheessa ongelmaksi muodostui yhteisen ajan löytyminen, koska kävimme keskusteluja va-  
linnoista ja perusteluista. Aloimme käyttää etäyhteyksiä, jolloin ajan löytäminen oli vaivatto-  
mampaa. Analyysi opetti pohtimaan saatuja tuloksia ja kuinka niitä voidaan teoriapohjaisesti  
käyttää opinnäytteessämme. Analyysivaiheen oppeja voimme käyttää vartijan työssämme, kun  
esimerkiksi kokoamme vangista saatuja tietoja ja pyrimme löytämään niistä kokonaisuuksia esi-  
merkiksi kuntoutustarpeen kannalta.

Riskinhallintatyökalun luominen aloitettiin analyysivaiheen jälkeen. Aloitimme työstämään työ-  
kalua Excel -taulukoon. Työkalusta muodostui lomake, joka toimii tarkastuslistana. Osa lo-  
makkeen tiedoista voidaan täyttää pohdinnan jälkeen ja osa vaatii fyysisen jalkautumisen osas-  
tolle. Lomakkeen luominen tapahtui ajallisesti kohtuullisen nopeasti, koska analyysivaiheessa  
ilmeni selvästi mitä kohteita lomakkeeseen merkitään. Lomakkeen ulkoasun luonti oli kuitenkin  
työlästä, koska se oli molemmille uuden opettelua. Vartijan työssä emme ole juurikaan muo-  
kanneet taulukoita. Opinnäytetyömme antoikin meille lisää valmiuksia Excelin käyttöön.

## 8.2 Kehittämistoiminnan eettisyys ja luotettavuus

Oma roolimme työyhteisössä opinnäytetyötä tehtäessä on ollut työntekijä ja työsuojeluvalltuu-  
tettu. Olemme olleet opinnäytetyön kautta kehittämässä oman työemme ja työympäristömme  
turvallisuutta. Helsingin vankila on Suomen suurin vankila sekä vankimäärältään että -virtaa-  
maltaan. POA-menetelmään osallistuneet kuuluivat eri henkilöstöryhmiin ja auditoidavat osas-  
tot ovat samankaltaisia toisten laitosten kanssa. Työkalua pilotoineet rikosseuraamusesimiehet  
ovat toimineet pitkään esimiestehtävissä asuinosa-  
stolla. He testasivat työkalua erikseen ja pa-  
lautetta saimme heiltä suullisesti yhdessä. Työkaluna valmistunut lomake on muutettavissa mi-  
hin tahansa laitokseen sopivaksi, kuten myös laitoksen sisällä, muuhunkin kuin asuinosa-  
stolla tapahtuvaan havainnointiin. Riskienhallinta on jatkuvaa toimintaa. Työolot muuttuvat, joten  
arvioinnissa kerätyt tiedot voivat vanhentua helposti. Myös arvioinnin tuloksena toteutettavat



toimet muuttavat tilannetta. (Riskien arviointi työpaikalla työkirja 2015.) Pidämme tärkeänä toimintamallia, missä vaaroja pyritään tunnistamaan ja työoloja jatkuvasti seuraamaan ja kehittämään.

### 8.3 Tuloksien hyödyllisyys ja kehittämissuhteet

Rikosseuraamuslaitoksen strategia on laadittu vuosille 2020-2023. Strategia koostuu yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, toiminnan tuloksellisuudesta ja henkilöstöön ja resursseihin liittyvistä tavoitteista. Henkilöstöön liittyviä strategiatavoitteita on työhyvinvoinnin ja turvallisuuden kehittäminen. (Rikosseuraamuslaitos 2020.) Opinnäytetyömme on työturvallisuuden kehittämistä Helsingin vankilassa. Koimme ongelmana, että rikosseuraamusesimiehet eivät ole aktiivisesti ja järjestelmällisesti seuranneet työoloja tai pyrkineet tunnistamaan vaaroja vastuualueillaan. Opinnäytetyönä syntynyt riskienhallintatyökalu kehittää rikosseuraamuslaitoksen strategian mukaisesti työoloja ja parantaa työturvallisuutta vaarojen havainnoinnin ja seurannan kautta. Tulevaisuudessa voimme todeta, vähenevätkö Helsingin vankilan ”läheltä piti” -tilanteet ja työtapaturmat riskienhallintatyökalun käyttöönoton myötä. Työoloja voidaan seurata henkilöstökyselyillä ja sairauspoissaoloja voidaan joiltain osin myös käyttää mittarina. Mikäli tapaturmat ja sairauspoissaolot vähenevät, työnantaja tulee hyötymään sekä taloudellisesti ja samalla inhimillinen kärsimys vähenee työpaikalla. Työolojen seurannassa esimiehen rooli on merkittävä. Läsnä olevan esimiehen tulee huomata, mikäli työntekijät kuormittuvat työssään tai jos työyhteisössä ilmenee epäasiallista käytöstä muita sen jäseniä kohtaan. Lomakkeen avulla esimies harjaantuu pohtimaan työyhteisönsä kokonaistilaa. Riskienhallintatyökaluksi valmistunutta lomaketta voidaan jatkokehittää, kun olemme saaneet sen käytettävyydestä enemmän kokemuksia. Rikosseuraamusesimiehille järjestettävä koulutus riskienhallinnasta ja työsuojeluvastuusta sekä ylemmän johdon sitoutuminen riskienhallintaprosessiin on toimivan riskienhallinnan ehdoton edellytys.



## Lähteet

### Painetut

Leino-Kilpi, H & Välimäki, M. 2009. Etiikka Hoitotyössä. Helsinki: WSOY

Levä, I. 2006. Sörkan kivinen syli - Helsingin viereisen kuritushuoneen muutos Helsingin vankilaksi. Vankeinhoidon koulutuskeskus

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

### Sähköiset

Elinkeinoelämän keskusliitto 2020. Yritysturvallisuus. Viitattu 15.4.2021

<https://ek.fi/tavoitteemme/yrityslainsaadanto/yritysturvallisuus/>

Immonen, I., Kallio, J., Koskinen, J., Rajamäki 2013. Johda riskejä- käytännön opas yrityksen riskien hallintaan. E-kirja. Helsinki; Finva

Koivula, O. 2020. Turvallisuusauditointi ja auditoinnin kehittäminen. Aalto yliopisto.

<https://www.aalto-pro.fi/media/aalto-pro-publications/tjk/koivula-ossi-turvallisuusauditointi-ja-auditoinnin-kehittaminen-tjk-16-aalto-pro.pdf>

Nomis 2020. Turva-Arvi. Viitattu 12.1. 2021

<https://nomis.fi/tuotteet/turva-arvi/>

Museovirasto 2009. Kohteet. Viitattu 12.4.2021

[http://www.rky.fi/read/asp/r\\_kohde\\_det.aspx?KOHDE\\_ID=939](http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=939)

Sosiaali- ja terveysministeriö, Työsuojeluosasto Työturvallisuuskeskus. 2015. Riskien arviointi työpaikalla- työkirja. Viitattu 24.4.2021

[https://ttk.fi/files/2941/Riskien\\_arviointi\\_tyopaikalla\\_tyokirja\\_22052015\\_kerttuli.pdf](https://ttk.fi/files/2941/Riskien_arviointi_tyopaikalla_tyokirja_22052015_kerttuli.pdf)

Suomen riskienhallintayhdistys 2020. Potentiaalisten ongelmien analyysi. Viitattu 14.3.2021

<https://pk-rh.fi/tools/poa-analyysi.html>

Rikosseuraamuslaitos 2020. Arvot ja strategia. Viitattu 4.6.2021

<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/arvot.html>

Rikosseuraamuslaitos 2019. Helsingin vankilan historia. Viitattu 12.1.2021

<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/vankilat/helsinginvankila/toiminta.html>

Rikosseuraamuslaitos 2019. Organisaatio. Viitattu 12.1.2021

<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/organisaatio.html>

Rikosseuraamuslaitos 2019. Täytäntöönpano. Viitattu 20.1.2021

<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/vankeusrangaistukseentuomittujen-sijoittelujasiirtaminen.html>

Rikosseuraamuslaitos 2015. Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjaukset. Viitattu 2.2.2021

[https://eur01.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fwww.rikosseuraamus.fi%2Fmaterial%2Fattachments%2Frise%2Fjulkaisut-muut%2F0DlbMQzPN%2FTurvallisuuslinjaukset\\_2015.pdf&data=04%7C01%7C%7C8ac3a2709f2545c851ad08d8e46c342b%7Cf0b9e9d78d664b169c1c6b07c4796280%7C1%7C0%7C637510500660952935%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJWIjoiMC4wLjAwMDAiLCJQIjoiV2luMzliLCJBTiI6Ikh1haW-wiLCJXVCi6Mn0%3D%7C1000&sdata=nj3iKiVyUvx2PyDHiL9JK%2FuYQ6x8l1L4FBV-rptOp%2FwM%3D&reserved=0](https://eur01.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fwww.rikosseuraamus.fi%2Fmaterial%2Fattachments%2Frise%2Fjulkaisut-muut%2F0DlbMQzPN%2FTurvallisuuslinjaukset_2015.pdf&data=04%7C01%7C%7C8ac3a2709f2545c851ad08d8e46c342b%7Cf0b9e9d78d664b169c1c6b07c4796280%7C1%7C0%7C637510500660952935%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJWIjoiMC4wLjAwMDAiLCJQIjoiV2luMzliLCJBTiI6Ikh1haW-wiLCJXVCi6Mn0%3D%7C1000&sdata=nj3iKiVyUvx2PyDHiL9JK%2FuYQ6x8l1L4FBV-rptOp%2FwM%3D&reserved=0)

Tapaturmavakuutuskeskus 2021. Työturvallisuus. Viitattu 6.3.2021

<https://www.tvk.fi/tyoturvallisuus/tvkn-tyoturvaluustyo/>

Työsuojeluhallinto 2021. Työolot. Viitattu 5.2.2021

<https://www.tyosuojelu.fi/tyoolot>

Työsuojeluhallinto 2021. Vaarojen arviointi. Viitattu 6.2.2021

<https://www.tyosuojelu.fi/tyosuojelu-tyopaikalla/vaarojen-arviointi/riskien-hallinta>

Työsuojeluhallinto. 2020. Työpaikkatiedote 2/20. Viitattu 13.4.2021

[https://www.tyosuojelu.fi/documents/14660/899621/Tyopaikkatiedote\\_02\\_2020](https://www.tyosuojelu.fi/documents/14660/899621/Tyopaikkatiedote_02_2020)

Tapaturmavakuutuskeskus 2021. Työturvallisuus. Viitattu 6.3.2021

<https://www.tvk.fi/tyoturvallisuus/tvkn-tyoturvallisuustyo/>

Vankeuslaki 767/2005. Viitattu 12.1.2021

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050767#O2L4P1>

Työturvallisuuslaki 738/2002. Viitattu 17.5.2021

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

Julkaisemattomat

Helsingin vankilan työsuojelun toimintaohjelma 2021



## Liitteet

Liite 1: Turva-Arvin tilasto .....	40
Liite 2: Ensimmäisen POA menetelmän luokiteltu aineisto .....	41
Liite 3: A1/vastaanotto- osaston auditointilomake .....	42
Liite 4: Vaarojen tunnistaminen ja työolojen seuranta lomake.....	43
Liite 5: Ohje vaarojen arviointi ja työolojen seuranta lomakkeelle.....	44

## Liite 1: Turva-Arvin tilasto



27.4.2021

1 (1)

**Havaittu aikavälillä:** 1.3.2019 - 27.4.2021  
**Osastot:** Kaikki  
**Tyypit:** Kaikki  
**Ilmoituksen kohde:** Kaikki  
**Vaikutukset / Seuraukset:** Kaikki

<b>Turvallisuushavainnot</b>	<b>%</b>
Yhteensä	100.0 %
<b>Osasto</b>	<b>%</b>
Helsingin vankila	60.9%
A-osasto	4.3%
B-osasto	2.2%
C-osasto	4.3%
D-osasto	6.5%
E-osasto	0.0%
Kanslia/Kirkko	4.3%
Kehävalvonta	0.0%
Kirjasto/Luokat	4.3%
Koulu	0.0%
Muu poikkeama	2.2%
Porttirakennus (kassa, arke, lemmikki)	4.3%
Päivystys/Poliklinikka	2.2%
Ruokala/Liikuntasali/Sauna	2.2%
Sosiaalitilat/kuntosali	0.0%
Tapaamistilat	0.0%
Työliike/ Muu	0.0%
Työliike/Kilpi- ja pajarakennus	0.0%
Työliike/Puuseppärakennus	2.2%
Ulkoalue/Muurin sisällä	0.0%
Ulkoalue/Muurin ulkopuolinen	0.0%
<b>Tyyppi</b>	<b>%</b>
Turvallisuusidea	15.2%
Havainto	58.7%
Vaaratilanne	23.9%
Turvallisuuskierros	2.2%
<b>Tila</b>	<b>%</b>
Uusi	0.0%
Työn alla	56.5%
Valmis	43.5%
<b>Ilmoituksen kohde</b>	<b>%</b>
Henkilönsuojaimet ja vaatetus	4.3%
Järjestys ja siisteys	13.0%
Kemikaalit	2.2%
Telineet, tasot ja kukutiet	15.2%
Työkalut, koneet ja laitteet	6.5%
Työkäyttäytyminen	10.9%
Valaistus, melu ja muut fyysiset tekijät	6.5%
Väkivalta	2.2%
Muu vaaran aiheuttaja	17.4%
<b>Vaikutukset / Seuraukset</b>	<b>%</b>
Ihmiselle	69.6%
Omaisudelle	34.8%
Ympäristölle	13.0%



## Liite 2: Ensimmäisen POA menetelmän luokiteltu aineisto

Ihmiset	Tieto	Maine	Omaisuus	Toiminta	Ympäristö	
ergonomia	verkkohyökkäys	media	katoaminen	ulkopuoliset toimijat	jätehuolto/kierrätys	
kuormitus	org.ei opi virheistä	rekryngelmat	v.o.rikkoutuminen	vangit	ahtaat tilat	
ammattitaudit	tietoturva	ei positivistista	palokuorma	resurssit	ilman laatu	
perehdys	henk.koht.suojaaminen	yhteistyön sujuvuus ulkop.kanss	res.väärinkäyttö	huono johtaminen	valaistus	
asenne	huono tiedottaminen		siisteys	muutos	liukkaus	
ma henkkunta	tiedon panttaaminen		t.t. henkkoht omaisuus	keskeneräisyys		
jaksaminen	järjestelmä osaaminen			koulutusten vähäisyys		
väkivalta	salassa pidettävät			päätökset ilman kuulemista		
tapaturmat	sosiaalinen media					
maallittaminen						
laiminlyönti						
päihde,mielenterv						
pandemia						
virheiden käsittely						
eritteet						
<b>Dynaaminen turva</b>	<b>Rang.aik. rikollisuuden ehk.</b>	<b>Viranom.sidos yht työ</b>	<b>Henkilöturva</b>	<b>Tekninen turvallisuus</b>	<b>Toimitilaturva</b>	<b>Henk.kunnan psyk.sos.tuki</b>
ma henkkunta	perehdys	tiedon panttaaminen	huono johtaminen	huono johtaminen	huono johtaminen	huono johtaminen
perehdys	väkivalta	järjestelmä osaaminen	ergonomia	v.o. rikkoutuminen	res.väärinkäyttö	muutos
kuormitus	huono tiedottaminen	henk.koht.suojaaminen	ammattitaudit	vangit	jätehuolto/kierrätys	keskeneräisyys
asenne	yhteistyön sujuvuus ulkop.kanss	palokuorma	kuormitus	verkkohyökkäys	ahtaat tilat	koulutusten vähäisyys
laiminlyönti	resurssit	siisteys	perehdys		ilman laatu	ahtaat tilat
päihde,mielenterv	koulutusten vähäisyys	huono johtaminen	asenne		valaistus	ilman laatu
huono johtaminen	ulkopuoliset toimijat	tietoturva	ma henkkunta		liukkaus	valaistus
	huono johtaminen		jaksaminen		t.t. henkkoht omaisuus	ei positivistista
			väkivalta		katoaminen	org.ei opi virheistä
			tapaturmat			media
			maallittaminen			huono tiedottaminen
			laiminlyönti			tiedon panttaaminen
			päihde,mielenterv			järjestelmä osaaminen
			pandemia			
			virheiden käsittely			
			sosiaalinen media			
			tietoturva			
			res.väärinkäyttö			
			siisteys			
			t.t. henkkoht omaisuus			
			muutos			
			keskeneräisyys			
			koulutusten vähäisyys			
			päätökset ilman kuulemista			
			jätehuolto/kierrätys			
			ahtaat tilat			
			ilman laatu			
			valaistus			
			liukkaus			
			rekryngelmat			

Liite 3: A1/vastaanotto- osaston auditointilomake

<b>Vaara/Ongelma</b>	<b>A1/Narikka</b>
<b>Kuvaus</b>	<b>Mahdollinen seuraus</b>
Kulkuväylät tukossa	Kompastuminen
Vangin vastaanottotila ahdas	Kolhut, mahdollinen voimankäytön epäonnistuminen
Siisteystaso heikko, lattiat , pinnat	Sisäilmaongelma
Yleinen epäjärjestys	Kompastuminen
Ohjeiden puuttuminen	Psyk.kuormitus
Biologiset suojaimet ei saatavilla	Altistuminen biologiselle vaaralle
Vartijan toimisto: epäsiisti, epäjärjestys, ahdas	Psyk.kuormitus, Kompastuminen
Vartijan tsto: ei ohjeita,	Psyk.kuormitus
Wc: siivoton	Liukastuminen
Henkilökunnan sos.tila: Siivoton	Psyk.kuormitus, biologinen vaara



## Liite 5: Ohje vaarojen arviointi ja työolojen seuranta lomakkeelle

### Vaarojen tunnistaminen ja työolojen seuranta - lomakkeen käyttöohje

Lomake täytetään kahdessa vaiheessa. Lomake sisältää etäarviointia ja fyysistä jalkautumista osastolle tarkistuslistan kanssa. Arvio suoritetaan sen hetkisen tilanteen mukaan. Voit tarkastuttaa kohteita myös henkilökunnalla.

#### 1. Rangaistusaikaisen rikollisuuden estäminen ja ennaltaehkäisy

Havainnointi: Arvioi henkilökunnan vankituntemus (vankien asema vankiyhteisössä/JR- status/yms.)

Tiedonkulku: Arvioi yhteistyö (tuva -ryhmä/ muut osastot yms.)

#### 2. Sidosryhmäyhteistyö (VTH, ohjaajat ym.)

Yhteistyön sujuvuus: Arvioi yhteistyön sujuvuutta ja helppoutta

Tiedonkulku: Arvioi tiedonkulun sujuvuus sidosryhmien kanssa

#### 3. Henkilöturvallisuus

Vankien sopimaton/uhkaava käytös: Miten paljon osastolla on ilmennyt sopimatonta käytöstä, mikä on kehityssuunta

Työskentely ilman työparia: Toimiiko osastolla vakituisesti työparit/työtiimi

Tapaturmailmoitus (Valtionkonttori): Tuntevatko työntekijät ohjeistuksen

Itsepuolustus ja voimankäyttökoulutus: Onko työntekijöiden koulutus ajantasainen, huomioi koulutusten määräaikaisuus

Turva-Arvi -ilmoitus: Tuntevatko työntekijät ohjeistuksen

Biologiset suojaimet: Tarkasta osaston suojaimet (suojakäsineet, -lasit, hengityssuojaimet, suojavaatetus)

Uhkauskavake AB: Tuntevatko työntekijät ohjeistuksen

Ensiapukoulutus: Onko työntekijöiden EA-koulutus ajantasainen

Pelastautumishuput: Löytyykö osastolta, tarkasta päiväykset, kunto ja koulutus

Tietoturvallisuus: Tuntevatko työntekijät ohjeistuksen

Dynaaminen turvallisuus: Tukevatko työntekijöiden vuorovaikutustaidot ja havainnointikyky dynaamista turvallisuutta (päivittäinen kommunikointi, vankituntemus)

#### 4. Tekninen turvallisuus

Kameravalvonta: Tarkasta kameroiden toimivuus, raportoi kriittiset katvealueet

Lukitusjärjestelmä (sähköinen): Tarkasta toimivuus

Lukitusjärjestelmä (manuaalinen): Tarkasta myös manuaalisen lukituksen toimivuus tarkastuspäivänä kaikki sähköiset lukot avattava kerran manuaalisesti avaimella

Päällekkäushälyttimet (kiinteät): Varmista toimivuus

Päällekkäushälyttimet (henkilö): Varmista että jokainen kantaa hälytintä. Tarkista toimivuus (testihälytys jokaisella kannettavalla hälyttimellä)

Sellipuhelinjärjestelmä: Tarkasta toimivuus

## **5. Toimitilaturvallisuus**

Palohälyttimet: Tarkasta ulkoinen kunto

Sammutuskalusto: Tarkasta toimivuus (letkun ulosvedettävyyden/veden tulo), tarkasta kannettavien sammuttimien päiväykset

Ensisammutuskoulutus: Onko työntekijöiden koulutuksen ajantasainen

Hätäpoistumistiet: Tarkasta merkintä, opasteen valaistus, esteettömyys

Ensiaputarvikkeet: Tarkasta merkintä ja sijainti. Tarkasta laukun sisältö.

Siisteys ja jätehuolto, yleiset tilat: Tarkasta. Huomioi lajittelu. Huomioi, ettei käytävillä/portaikoissa/pöytäpinnoilla säilytetä roskia tms.

Siisteys ja jätehuolto, henkilökunnan tilat: Tarkasta. Kiinnitä huomioita tavaramäärään, pölyisyyteen, viihtyvyyteen.

Valaistus, yleiset tilat: Tarkasta toimivuus ja riittävyys

Valaistus, henkilökunnan tilat: Tarkasta toimivuus ja riittävyys

Säännöllinen tarkastustoiminta: Arvio riittävyys, merkitse tarkastuskertojen määrä edellisen kuukauden ajalta

## **6. Psykososiaalinen kuormitus**

Työskentely ilman työparia/tiimiä: Arvioi, onko ilmennyt ko. työskentelytapaan liittyvää kuormitusta

Epäasiallinen käytös ja häirintä: Onko ilmennyt ko. asiaan liittyvää kuormitusta/tarvetta puuttua

Väkivallan uhka: Onko ilmennyt ko. asiaan liittyvää kuormitusta

Haaastavat vuorovaikutustilanteet: Onko ilmennyt ko. asiaan liittyvää kuormitusta (vangit, henkilökunta)

Puutteet työvälineissä/olosuhteissa: Tarkasta kunto, toimivuus, ajanmukaisuus.

Tiedonkulku: Onko ilmennyt ko. asiaan liittyvää kuormitusta

## **7. Mahdolliset jatkotoimenpiteet ja määräajat**

Kirjaa jatkotoimenpide ehdotukset ja muut huomiot työsuojelupäällikölle. Kirjaa määräajoiksi esim. koulutusten voimassaolon umpeentuminen. Ilmoita välittömiä toimenpiteitä vaativat asiat